

**Fundusze
Europejskie**
Pomoc Techniczna

UNIA EUROPEJSKA
FUNDUSZ SPÓJNOŚCI

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Psary

Spis treści

Wprowadzenie	2
I. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych	4
I.1. Metodyka wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji	4
I.1. Położenie administracyjne i geograficzne	5
I.2. Sfera społeczna	7
I.2.1. Demografia	7
I.2.2. Bezrobocie	11
I.2.3. Ubóstwo	13
I.2.4. Bezpieczeństwo	15
I.2.5. Poziom edukacji	19
I.2.6. Aktywność społeczna i obywatelska	20
I.3. Sfera gospodarcza	22
I.4. Sfera funkcjonalno – przestrzenna	23
I.5. Sfera techniczna i środowiskowa	29
I.6. Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	31
I.6.1. Identyfikacja obszarów zdegradowanych	31
I.6.2. Identyfikacja obszaru rewitalizacji	33
I.6.3. Główne problemy obszaru rewitalizacji	34
II. Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji	36
II.1. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	36
II.2. Cele rewitalizacji i kierunki działań	37
II.3. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	42
II.3.1. Przedsięwzięcia podstawowe	42
II.3.2. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	43
II.4. Mechanizm zapewnienia komplementarności działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	43
V. Ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji	47
VI. System realizacji (wdrażania) Programu Rewitalizacji	49
VII. Włączenie społeczne	52
VIII. Spójność programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	54
VIII.1. Spójność z dokumentami na szczeblu lokalnym	54
VIII.2. Spójność z dokumentami na szczeblu ponadlokalnym	55
Spis Rycin	59
Spis Tabel	60
Załącznik 1. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	61

Wprowadzenie

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Psary (LPR) stanowi istotny instrument wspierający zarządzanie rozwojem gminy w zakresie wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez powiązane ze sobą działania społeczne, gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne. Pozwala on na prowadzenie wieloletniego procesu rewitalizacji w sposób skoordynowany, zintegrowany, zgodny z potrzebami i oczekiwaniami interesariuszy.

LPR został opracowany zgodnie z Wytycznymi Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 3 lipca 2015 r.¹ Dokument uwzględnia zasadę partnerstwa i partycypacji oraz zapewnienie komplementarności pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami. Kompleksowość i spójność zaproponowanych kierunków działań koresponduje ze zdiagnozowanymi potrzebami rewitalizacyjnymi, umożliwiając optymalne wykorzystanie potencjału wewnętrznego gminy na rzecz podniesienia jakości życia i aktywności społecznej mieszkańców, poprawy ładu przestrzennego i stanu powietrza atmosferycznego oraz aktywizacji potencjału przedsiębiorczego.

Zgodnie z zapisami Wytycznych, Lokalny Program Rewitalizacji operuje następującymi pojęciami:

- rewitalizacja – proces wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki;
- obszar zdegradowany – przestrzeń, w której koncentrują się zjawiska negatywne (społeczne, gospodarcze, przestrzenne oraz problemy, które wpływają na pogorszenie jakości życia mieszkańców);
- obszar rewitalizacji – obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, (...) na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się przeprowadzić rewitalizację; nie może on obejmować terenów większych niż 20% gminy oraz nie może być zamieszkiwany przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

¹ MiIR/H 2014-2020/20(01)/07/2015 (z późn. zm.).

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Psary składa się z dziewięciu głównych części i są to:

- diagnoza negatywnych zjawisk w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej z identyfikacją potrzeb rewitalizacyjnych,
- wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru do rewitalizacji,
- określenie wizji, celów i kierunków działań,
- wykaz przedsięwzięć rewitalizacyjnych (lista A i lista B),
- określenie mechanizmów zapewnienia komplementarności zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- spójność programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na szczeblu lokalnym i ponadlokalnym,
- przewidywane ramy finansowe programu rewitalizacji,
- mechanizmy włączania mieszkańców i ich grup.
- system wdrażania, monitoringu i ewaluacji LPR.

I. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych

I.1. Metodyka wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji

Zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”² obszar zdegradowany to przestrzeń, w której koncentrują się zjawiska negatywne (społeczne, gospodarcze, przestrzenne) oraz problemy, które wpływają na pogorszenie jakości życia mieszkańców. Szczególne znaczenie odgrywać będzie obszar rewitalizacji. Jest to "obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, (...) na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się przeprowadzić rewitalizację”³. Nie może on obejmować terenów większych niż 20% gminy oraz nie może być zamieszkaný przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Wyznaczając obszar zdegradowany i rewitalizacji uwzględniono powyższe zalecenia. Diagnoza oparta została na mierzalnych wskaźnikach opisujących przede wszystkim problemy społeczne w gminie Psary. Dokonano również analizy podstawowych obszarów funkcjonowania Gminy – gospodarczej, funkcjonalno-przestrzennej oraz technicznej i środowiskowej.

Dla potrzeb wyznaczenia obszaru zdegradowanego określono listę potencjalnych wskaźników, które posłużyły do analizy porównawczej sytuacji w gminie na tle regionu, ale przede wszystkim do przestrzennego zobrazowania wewnętrznego zróżnicowania Gminy Psary. Poziom wewnętrznych dysproporcji rozwoju zbadany został w odniesieniu do 13 miejscowości. Dla wskazanych jednostek pozyskano dane statystyczne Urzędu Gminy w Psarach oraz instytucji zewnętrznych, m.in. Powiatowego Urzędu Pracy, Ośrodka Pomocy Społecznej czy Komendę Powiatową Policji w Będzinie.

Uzyskane dane przeanalizowano pod kątem stworzenia zestawu porównywalnych wskaźników odnoszących wartość danej cechy do miejscowości.

² Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”, Minister Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 3 lipca 2015 r., MliR/H 2014-2020/20(01)/07/2015.

³ j.w., Rozdział 3, pkt 4.

Weryfikacja wskaźników objęła następujące elementy:

- poprawność metodologiczną - wskaźnik powinien opisywać w sposób czytelny i przejrzysty dany problem, powinien być łatwy w odbiorze przez czytelnika, łatwo weryfikowalny, powinien również różnicować przestrzeń Gminy i być skonstruowany zgodnie z zasadami matematycznymi i statystycznymi,
- poprawność przestrzenną - wskaźnik powinien zostać odniesiony do jednostki mniejszej niż Gmina, w tym przypadku do osiedla lub sołectwa⁴.

W wyniku tak przeprowadzonej procedury wskazano listę 13 wskaźników, które zastosowano dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Wskaźniki te obejmują sferę społeczną (bezrobocie, ubóstwo, przestępczość/patologie, poziom edukacji, uczestnictwo w życiu publicznym), sferę gospodarczą (stopień przedsiębiorczości) oraz sferę techniczno-środowiskową (brak rozwiązań technicznych w budownictwie mieszkaniowym w zakresie zapewnienia energooszczędności oraz ochrony środowiska).

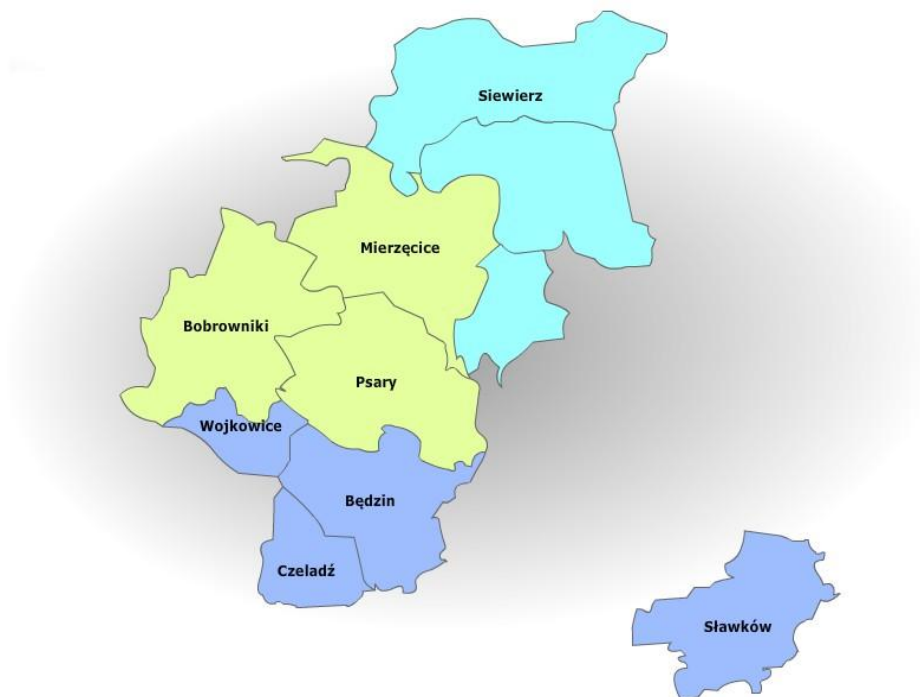
Dodatkowym narzędziem służącym pozyskaniu informacji na potrzeby zarówno diagnozy, jak i Lokalnego Programu Rewitalizacji były dokumenty o charakterze planistycznym Gminy, w tym „Strategia Rozwoju Gminy Psary na lata 2015-2025”.

I.1. Położenie administracyjne i geograficzne

Gmina Psary jest gminą wiejską położoną w centralnej części województwa śląskiego. Zajmuje środkową część powiatu będzińskiego, bezpośrednio graniczy łącznie z 6 gminami: od zachodniej strony z gminą Wojkowice i gminą Bobrowniki, od północy z gminą Mierzęcice, od południa z gminą Będzin a od wschodniej z gminą Dąbrowa Górnicza. Gmina zajmuje powierzchnię 4.570 ha co stanowi 12,49% powierzchni powiatu będzińskiego.

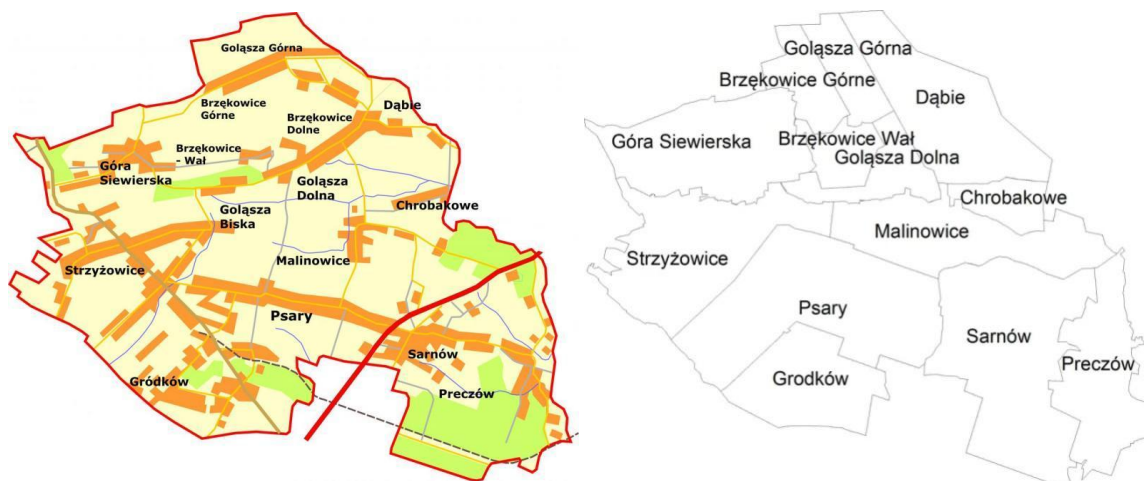
Gminę Psary tworzy łącznie 13 miejscowości: Brzękowice Górne, Brzękowice Wał, Chrobakowe, Dąbie, Gołasza Dolna, Gołasza Górna, Góra Siewierska, Gródków, Malinowice, Psary, Preczów, Sarnów, Strzyżowice.

⁴ Część danych statystycznych charakteryzujących dane zjawisko czy proces nie jest agregowana przez instytucje do jednostek mniejszych niż gmina, co tym samym uniemożliwia ich wykorzystanie do analizy przestrzennej wewnątrz danej jednostki.

Ryc. 2. Położenie Gminy Psary na tle powiatu będzińskiego.

Źródło: www.administracja.maz.gov.pl

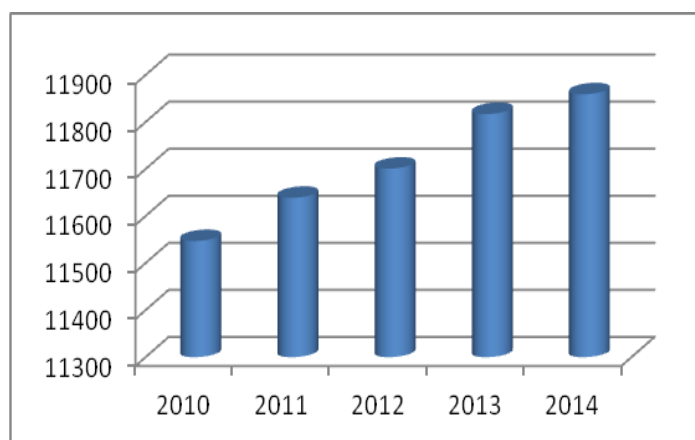
Ryc. 2. Miejscowości w Gminie Psary

Źródło: <http://www.psary.pl> oraz opracowanie własne

I.2. Sfera społeczna

I.2.1. Demografia

Potencjał ludnościowy Gminy na przestrzeni ostatnich lat wzrósł. Zgodnie z informacjami GUS na koniec 2014 roku liczba mieszkańców Gminy Psary wynosiła 11 859 osób, tj. o prawie 3% więcej względem 2010 roku. Tym samym wzrosło również zaludnienie, które w 2014 roku wynosiło 257 osób/km², o 7 osób więcej względem roku bazowego.

Ryc. 3. Ludność Gminy Psary w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

Na terenie powiatu będzińskiego zbliżony wzrost występuje jedynie w gminie Bobrowniki (298 osób), w pozostałych gminach jest on zdecydowanie mniejszy. Spadek liczby mieszkańców odnotowano jedynie w gminach: Wojkowice, Będzin, Czeladź (tab. 2)

Tab. 1. Liczba ludności w gminach powiatu będzińskiego w latach 2010 - 2014

Nazwa miejscowości	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana (2010 rok=100%)
Wojkowice	9249	9193	9172	9107	9033	97,7
Bobrowniki	11643	11736	11800	11912	11941	102,6
Mierzęcice	7542	7579	7563	7588	7614	100,9
Psary	11547	11639	11701	11817	11859	102,7
Siewierz	12223	12250	12234	12252	12284	100,5
Sławków	7089	7124	7100	7129	7135	100,6
Będzin	59133	59023	58735	58425	58205	98,4
Czeladź	33803	33591	33345	32940	32666	96,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

Rozmieszczenie mieszkańców Gminy jest nierównomierne. Największa liczba ludności charakteryzuje miejscowości położone w południowej części Gminy. Wynika to przede wszystkim z bliskości północnego pasa aglomeracji katowickiej (miejscowości: Siemianowice Śląskie, Będzin, Dąbrowa Górnicza, Sosnowiec) oraz dogodnego położenia względem głównych ciągów komunikacyjnych regionu (droga krajowa nr 86 oraz droga wojewódzka nr 913).

Tab. 2. Liczba mieszkańców Gminy Psary, stan na 31.12.2014 r.

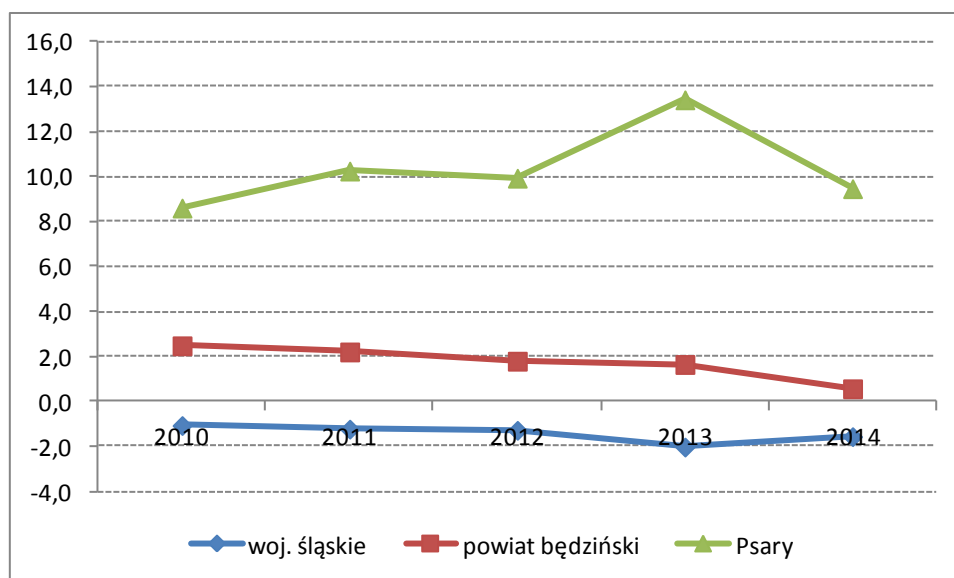
Miejscowość - sołectwo	Liczba mieszkańców
Brzękowice Górne	201
Brzękowice Wał	217
Chrobakowe	166
Dąbie	683
Golasza Dolna	280
Golasza Górna	194
Góra Siewierska	952
Gródków	945
Malinowice	739
Psary	2670
Preczów	898
Sarnów	1816
Strzyżowice	1849

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

Na wzrost ludności przede wszystkim ma wpływ nie tyle przyrost naturalny ludności⁵, co migracje. W Gminie Psary w badanym okresie 2010-2014 r. średnioroczny przyrost liczby nowych mieszkańców wynosił 121 osób. W ostatnim roku analizy wartość salda migracji na 1000 mieszkańców wynosiła +9,0 osób i była zdecydowanie wyższa od wartości dla powiatu a nawet województwa (ryc.4.). Tym samym Psary wyróżniają się na tle innych gmin wiejskich regionu⁶.

⁵ Na terenie Gminy Psary przyrost naturalny w omawianym okresie jest ujemny i wynosił -4,1 urodzeń na 1000 mieszkańców w roku 2014. Nie odbiega to od tendencji zaobserwowanych w regionie. W województwie śląskim wartość wskaźnika wynosiła -1,9 urodzeń/1000 mieszkańców.

⁶⁶ Wysokie wartości wskaźnika wystąpiły także w gminie Bobrowniki. Jest to jednak gmina położona w bezpośrednim sąsiedztwie Piekara Śląskich, stąd też pełni ona funkcję strefy podmiejskiej dla miasta.

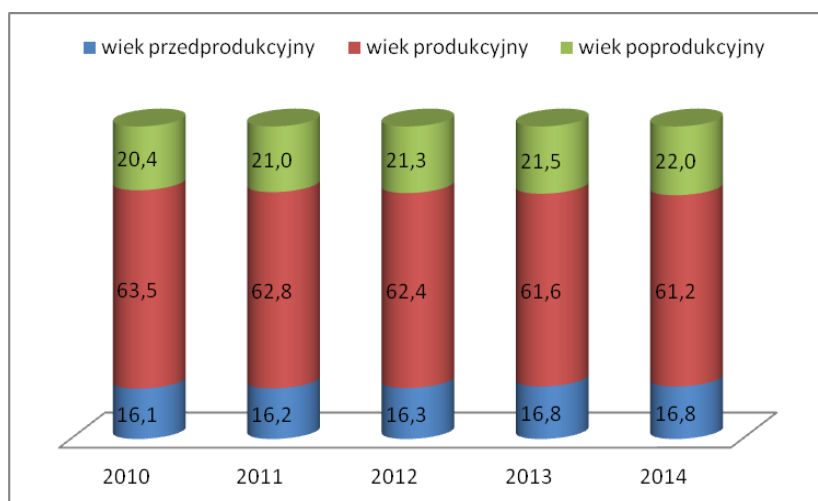
Ryc. 4. Saldo migracji na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W ostatnich latach wzmożyły się procesy migracyjne ludności z ościennych miast Śląska i Zagłębia na teren gminy Psary. Zaznacza się coraz większe zainteresowanie zamieszkaniem w rejonach słabiej zaludnionych i jednocześnie leżących w sąsiedztwie dużych ośrodków miejskich. Preferowane są gminy o charakterze wiejskim, posiadające dobre warunki do wypoczynku i rekreacji, dobrze skomunikowane z ośrodkami koncentrującymi miejsca pracy. Gmina Psary posiada wszystkie wymienione cechy. Walory krajobrazowe i ekologiczne obszaru gminy, aktywizacja dużych zasobów gruntów pod zabudowę mieszkaniowo-usługową, a zatem stwarzanie przez gminę dogodnych warunków dla lokowania na jej obszarze podmiotów gospodarczych oferujących miejsca pracy, przekłada się w sposób bezpośredni na wzrost popytu na nieruchomości leżące w tym rejonie, a przez to na wzrost wartości nieruchomości przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i usługową. Tym samym obserwuje się intensywny przyrost liczby nowych mieszkańców.

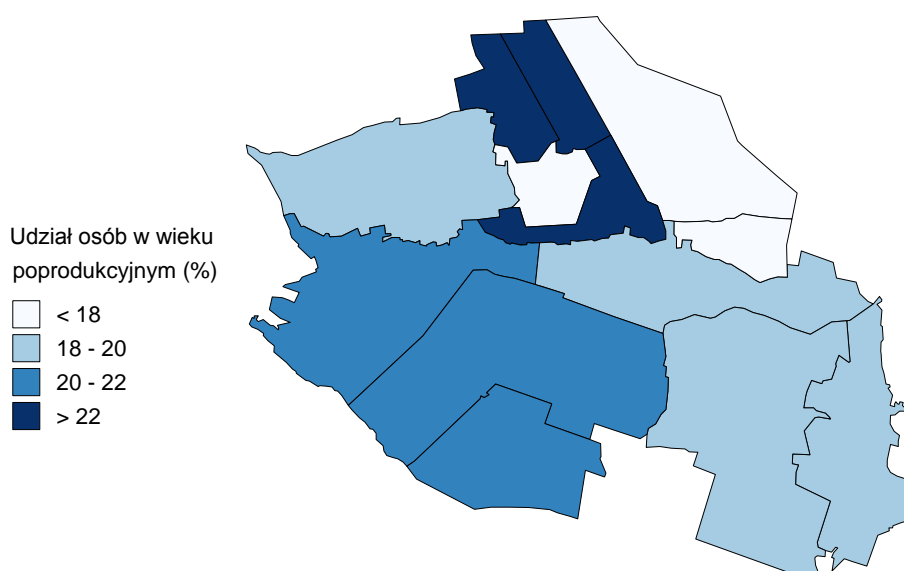
O kapitale ludzkim świadczy nie tylko liczba mieszkańców, ale również jej struktura wiekowa. W latach 2010–2014 w Gminie Psary obserwuje się jednocześnie wzrost liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym spadku ludności w wieku produkcyjnym. Wzrost udziału osób młodych jest pozytywny, ponieważ zwiększane są tym samym zasoby społeczne gminy, które w przyszłości decydować będą o rozwoju jednostki. Niekorzystny jest natomiast

wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym, co w dłuższej perspektywie czasowej skutkować może występowaniem problemów wynikających z tzw. starości demograficznej gminy. Znaczenie tego negatywnego zjawiska potwierdza fakt wzrostu wartości wskaźnika obciążenia demograficznego. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosiła 37,1 osób w 2014 roku i była o 15% wyższa niż w 2010 roku.

Ryc. 5. Ludność Gminy Psary według ekonomicznych grup wieku w latach 2010-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl

Ryc. 6. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców.

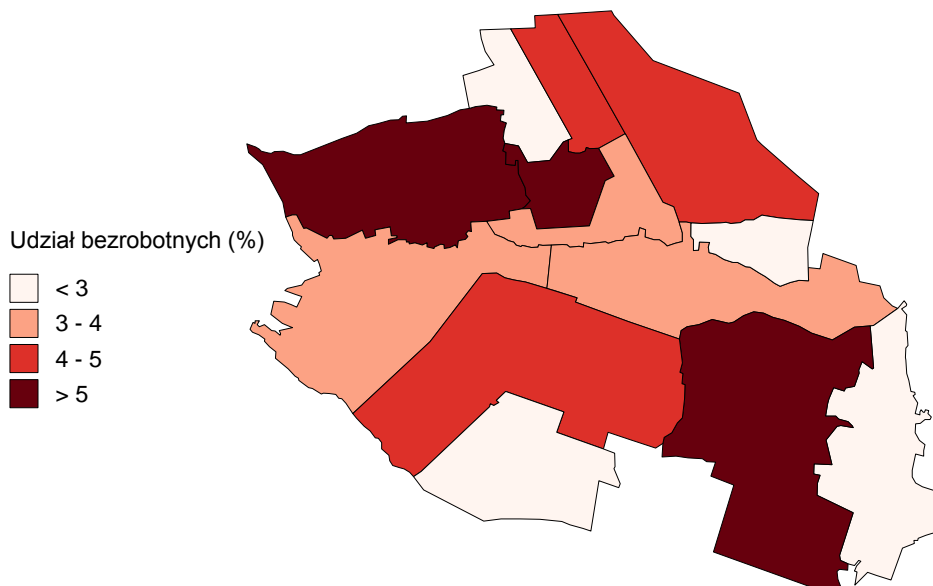
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Psarach.

Dysproporcje w rozmieszczeniu miejscowości o najwyższym udziale osób w wieku poprodukcyjnym są wyraźne i wskazują na obszary, które już teraz wymagają stosownej interwencji (m.in. przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu seniorów). Wśród miejscowości o najbardziej niekorzystnej strukturze wiekowej mieszkańców są: Gołąsza Górna (27,8% osób w wieku poprodukcyjnym), Brzękowice Górne (22,9%) oraz Gołąsza Dolna (22,1%).

I.2.2. Bezrobocie

Stopa bezrobocia dla powiatu będzińskiego na dzień 31 grudnia 2014 r. wynosiła 14,2% i była wyższa względem średniej dla województwa śląskiego (9,6%). Ogółem na terenie powiatu będzińskiego zarejestrowanych było 8 264 osób bezrobotnych⁷, w tym w gminie Psary zamieszkiwały 462 osoby pozostające bez pracy.

Na koniec 2014 roku wartość wskaźnika udziału bezrobotnych w stosunku do osób w wieku produkcyjnym w Gminie Psary wyniosła 6,4% i była wyższa o 0,3 punktu procentowego od średniej wartości dla powiatu. Niemniej jednak na tle województwa śląskiego (7,5%) sytuacja kształtuje się korzystniej⁸.

Ryc. 7. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w całkowitej liczbie ludności.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy.

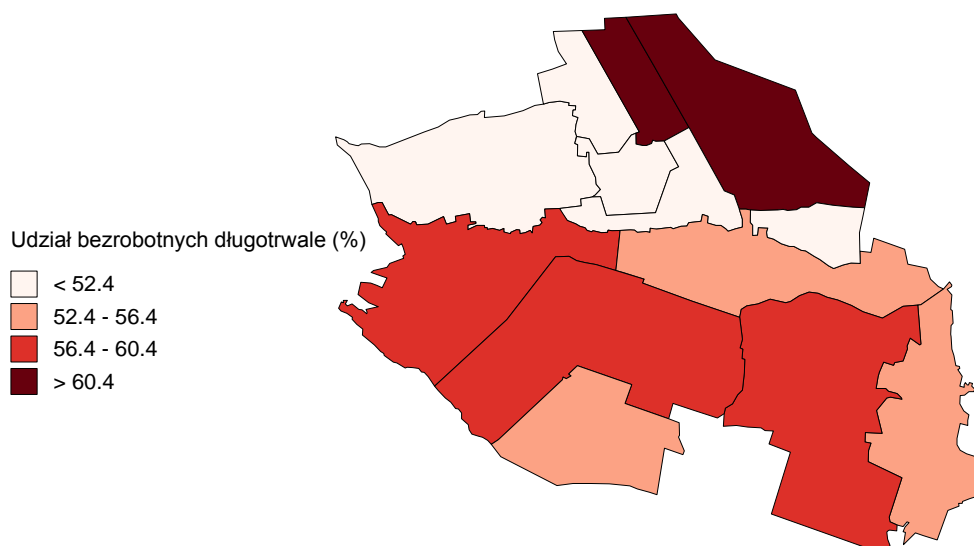
Przestrzenny rozkład bezrobocia w Gminie Psary wskazuje na znaczne,

⁷ Dane na 31 grudnia 2014r.

⁸ Na podstawie danych GUS – www.stat.gov.pl

wewnętrzne dysproporcje. Rozkład wartości wskaźnika (udział bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców) w analizowanych miejscowościach mieści się w zakresie 1,0% (Brzękowice Górne) – 5,5% (Brzękowice Wał). Powyżej średniej wartość wskaźnika charakteryzowała 6 z analizowanych miejscowości (ryc. 7).

Grupą bezrobotnych znajdującą się w szczególnej sytuacji są osoby tzw. długotrwale bezrobotne. W powiecie będzińskim liczba osób pozostająca bez pracy powyżej 12 miesięcy wyniosła w 2014 roku 4254 osoby, co stanowiło ponad 59,6% ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Pod tym względem sytuacja na terenie Gminy Psary przedstawia się podobnie – udział bezrobotnych długotrwale w ogólnej liczbie pozostających bez pracy wyniósł 56,5%. Wartość powyżej średniej charakteryzowała 5 miejscowości: Gołąsza Górna, Dąbie, Strzyżowice, Psary i Sarnów.

Ryc. 8. Udział bezrobotnych długotrwale w ogólnej liczbie bezrobotnych.

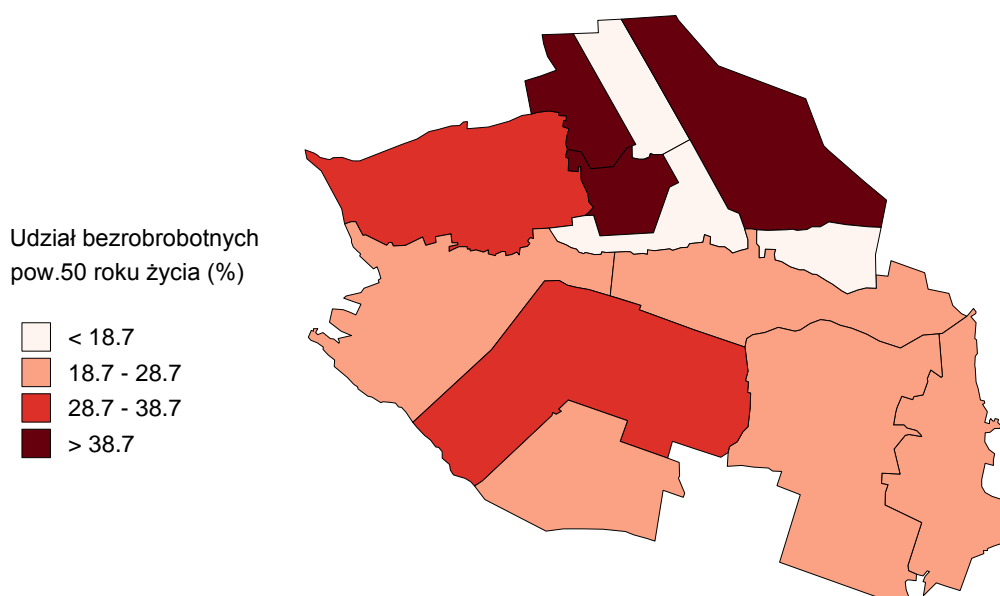
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy.

Struktura ta koresponduje z występowaniem takich niekorzystnych zjawisk, jak bezrobocie osób o niskim wykształceniu (50,6% ogółu bezrobotnych w Gminie) oraz bezrobocie osób starszych, powyżej 50 roku życia. Prawie 30% wszystkich osób pozostających bez pracy stanowią osoby, które ukończyły pięćdziesiąty rok życia. Zjawisko to jest szczególnie niekorzystne ze względu na spadek aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców oraz rosnące zagrożenie wynikające ze względów ekonomicznych (konieczność wsparcia z tytułu pomocy społecznej). Udział ten jest ponadto silnie skorelowany z udziałem bezrobotnych o najniższym

wykształceniu (wykształcenie gimnazjalne i poniżej oraz zasadnicze zawodowe).

Analiza przestrzenna struktury wiekowej bezrobotnych wskazuje na dużą zmienność w rozkładzie wartości wskaźnika (ryc. 9.). Wśród miejscowości odbiegających niekorzystnie od średniej dla Gminy (28,7%) wymienić należy Brząkowice Górne, Brząkowice Wał, Dąbie, Psary, Góra Siewierska.

Niekorzystnym zjawiskiem jest ponadto wysoki udział osób w wieku produkcyjnym mobilnym. Bezrobotni w wieku 25-44 stanowili 47% mieszkańców Gminy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy. Koniecznym wydaje się zatem wprowadzenie działań skierowanych do tych grup bezrobotnych, zwłaszcza osób z niskim wykształceniem oraz osób młodych.

Ryc. 9. Udział bezrobotnych w wieku powyżej 50 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy.

I.2.3. Ubóstwo

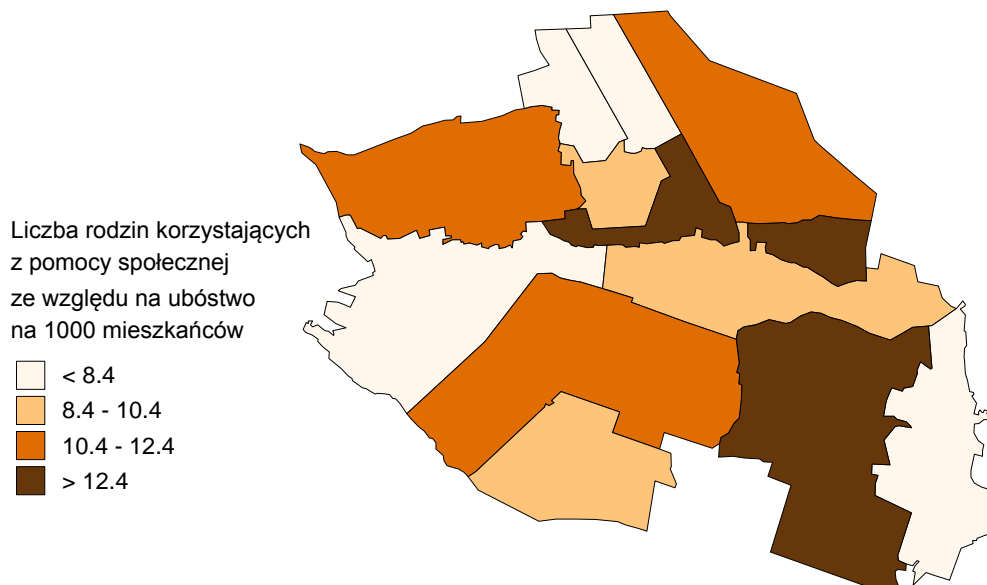
Ośrodek Pomocy Społecznej jest budżetową jednostką organizacyjną Gminy Psary utworzoną w celu realizacji zadań własnych i zleconych gminie z zakresu pomocy społecznej. Działalność jednostki jest finansowana w zakresie zadań własnych ze środków budżetu gminy Psary, a w zakresie zadań zleconych ze środków przekazanych przez administrację rządową na realizację określonych zadań. Ośrodek Pomocy Społecznej udzielając pomocy ma na celu zaspokojenie

niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w godnych warunkach, w tym również przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Wspomaga również rodziny w przezwyciężaniu trudnych sytuacji, których nie mogą oni pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Do głównych zadań realizowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej należy: tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej; analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej; przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawami świadczeń finansowanych z budżetu gminy oraz przez administrację rządową; pobudzanie społecznej aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin; prowadzenie pracy socjalnej skierowanej na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Psarach realizuje nie tylko świadczenia w postaci pomocy finansowej, ale również pomoc w naturze (np. w postaci dożywiania i mikołajkowych paczek). Zajmuje się także świadczeniem usług opiekuńczych oraz pracą socjalną, której celem jest m.in. rozwijanie poczucia własnej wartości. Co roku realizuje projekty wewnętrzne m.in: Prace społecznie – użyteczne, Klub Integracji Społecznej oraz Lokalny Program „Nadzieja”. Instytucja ta w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki została zaangażowana w projekt „Praca się opłaca”, którego celem jest aktywizacja społeczna i zawodowa uczestników. Cały czas działa także na terenie ośrodka Wioska Internetowa, umożliwiającą korzystanie ze sprzętu komputerowego wraz z dostępem do internetu. W przeszłości OPS brał udział także w takich programach i kampaniach jak: „Małyszomania”, „Niećpam” i „Jestem Tolerancyjny – Jestem Kreatywny”. W ramach działań profilaktycznych instytucja prowadzi punkt konsultacyjny, powstały z myślą o osobach, które mają problem z alkoholem i narkotykami, świetlicę integracyjną, a na terenie ośrodka działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Psarach w roku 2014 r. wydał w sumie 736 decyzji z zakresu pomocy społecznej. Wsparciem objętych zostało w sumie 343 rodziny, z czego najwięcej z powodu ubóstwa (122 rodziny). Wskaźnik obrazujący koncentrację problemów społecznych, tj. liczba rodzin na 1000 mieszkańców, którym przyznano wsparcie socjalne z powodu ubóstwa, wskazuje na rosnące dysproporcje w przestrzeni Gminy. Wartość wskaźnika powyżej średniej (10,51 rodzin) wystąpiła w 5 miejscowościach: Chrobakowe, Sarnów, Gołąsza Dolna, Dąbie i Psary.

Rozmieszczenie najwyższych wartości analizowanego wskaźnika koresponduje z lokalizacją miejscowości o największym problemie bezrobocia. Wskazuje tym samym na ryzyko wykluczenia społecznego pewnych grup społecznych ze względu na ich postępującą pauperyzację i uzależnienie od stałej pomocy.

Ryc. 10. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo na 1000 mieszkańców.

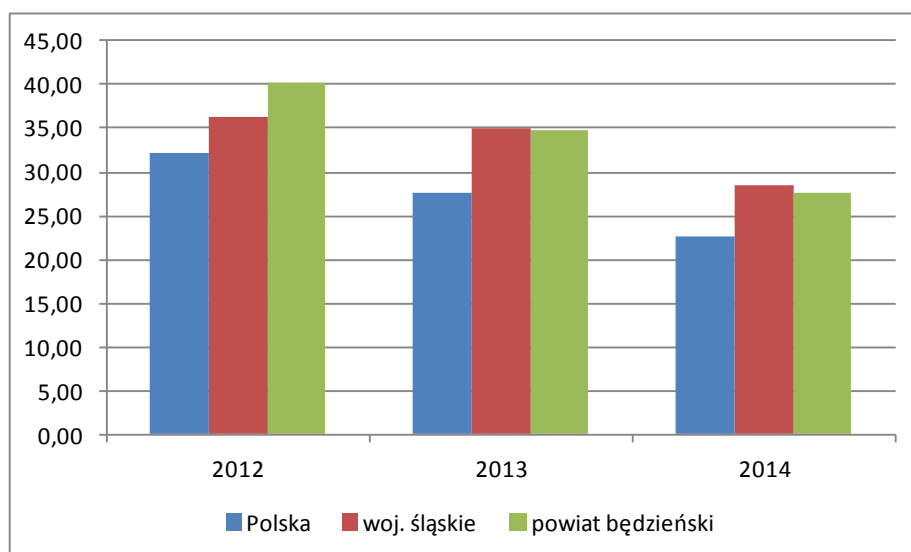
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej.

Na uwagę zasługuje również fakt, że na terenie całej Gminy znaczna liczba rodzin otrzymała wsparcie z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby (ponad 11 rodzin na 1000 mieszkańców). Tym samym można wskazać znaczną grupę osób narażonych na wykluczenie z powodu braku możliwości uczestniczenia w życiu społecznym Gminy z powodu utrzymującej się, często przewlekłej choroby.

I.2.4. Bezpieczeństwo

Poczucie bezpieczeństwa stanowi jedno z podstawowych kryteriów oceny jakości życia w danej jednostce terytorialnej. Analiza danych statystycznych dotyczących przestępczości w regionie wskazuje, że w powiecie będzińskim poczucie bezpieczeństwa jest niższe niż w kraju. Wynika to z wyższych wartości wskaźników przestępczości. Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 1000 mieszkańców w latach 2012-2014 przyjmowała wyższe wartości w powiecie niż średnio w kraju (ryc. 11). Według danych GUS w powiecie w 2015 r. popełniono w sumie 4173 przestępstwa,

o 31% mniej niż w 2012 r. Tym samym spadł również wskaźnik przestępczości z 40,2 do 27,6 przestępstw na 1000 mieszkańców.

Ryc. 11. Wskaźnik przestępczości

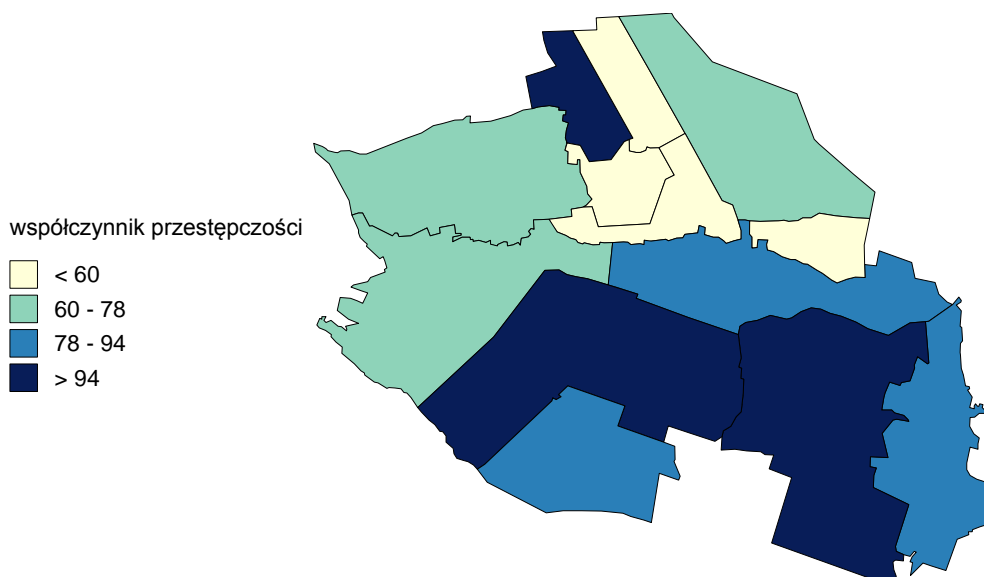
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Na terenie powiatu będzińskiego niekorzystnie przedstawia się natężenie i struktura wybranych kategorii przestępstw. O ile analiza poszczególnych rodzajów przestępstw wskazuje na mniejsze zagrożenie w powiecie niż średnio w województwie, to wyjątek stanowią przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu. W 2014 roku w powiecie popełniono w sumie 132 przestępstwa w tej kategorii. Liczba czynów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców przyjęła wyższe wartości w powiecie niż w województwie (odpowiednio 0,87 oraz 0,55 czynów na 1000 mieszkańców).

Zgodnie z danymi Komendy Powiatowej Policji w Będzinie na terenie Gminy w 2014 roku popełnionych zostało 1008 czynów karalnych⁹. Analiza przestrzennego rozkładu zdarzeń zagrażających bezpieczeństwu wskazała na znaczne dysproporcje w Gminie pod względem potencjalnego poczucia bezpieczeństwa. Wskaźnik zagrożenia przestępczością (liczba zdarzeń karalnych na 1000 mieszkańców) w Gminie Psary była na poziomie 86,8¹⁰. Wśród miejscowości, które przekroczyły wartość średnią wymienić należy: Brzękowice Górne, Psary oraz Sarnów.

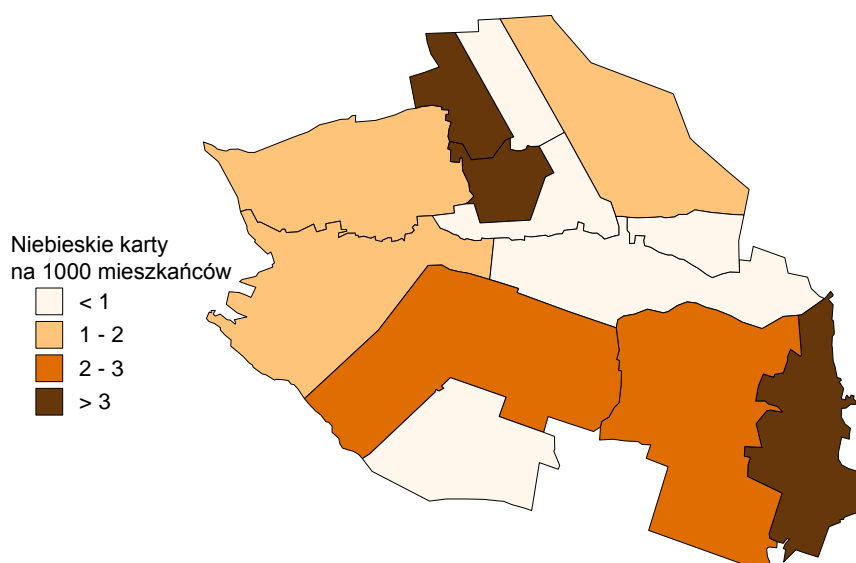
⁹ Przestępstwa stwierdzone oraz interwencje

¹⁰ Dla potrzeb analizy obejmującej poczucie bezpieczeństwa uwzględniono we wskaźniku również interwencje Komendy Powiatowej Policji. Uwzględniając wyłącznie kategorię „przestępstwa” – wskaźnik przestępczości w gminie Psary w 2014 roku był na poziomie ok. 12 czynów na 1000 mieszkańców (o 6 czynów mniej niż średnia dla województwa).

Ryc. 12. Wskaźnik zagrożenia przestępczością.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Będzinie.

Ryc. 13. Liczba "Niebieskich kart" na 1000 mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej.

Jako jeden z przejawów patologii społecznej o charakterze przestępczym uznać można przemoc w rodzinie. Na terenie Gminy Psary w 2014 roku założone zostały 23 "Niebieskie Karty", tj. 2 karty na 1000 mieszkańców. Dysproporcje przestrzenne rozkładu wskaźnika są znaczne (ryc. 13). W pięciu miejscowościach nie odnotowanego przypadku przemocy domowej skutkującego założeniem "Niebieskiej Karty". Niemniej jednak należy pamiętać, że w małych społecznościach lokalnych istnieje większe ryzyko zatajenia informacji o stosowanej w rodzinie przemocy.

Wynika to z braku anonimowości, ale też wstydu i chęci zachowania istniejącego problemu w przysłowiowych „czterech ścianach”.

Drugim znacznym zagrożeniem bezpieczeństwa ludności i jej mienia jest zagrożenie pożarowe. W większości jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej powstawały w miejscowościach Gminy na początku XIX w. z inicjatywy społeczników. Dzisiaj w ramach OSP w Gminie Psary działa 7 jednostek, które wspomagają działania Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Będzinie w działaniach ratowniczo - gaśniczych oraz w zwalczaniu klęsk żywiołowych. Zadania ratownicze w ramach krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego na terenie Gminy realizuje 6 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, włączonych do systemu krajowego.

Tab. 3. Ochotnicze Straże Pożarne w Gminie Psary

OSP	SIEDZIBA
Ochotnicza Straż Pożarna Gołąsza-Brzękowice	Brzękowice Górne 2 42-504 Będzin 4
Ochotnicza Straż Pożarna, Dąbie; Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza chłopięca	ul. Pocztowa 34 A 42-504 Będzin 4
Ochotnicza Straż Pożarna Góra Siewierska przy jednostce działa Strażacka Orkiestra Dęta	ul. Szopena 5 42-575 Góra Siewierska
Ochotnicza Straż Pożarna Preczów	ul. Dębowa 1 42-512 Preczów
Ochotnicza Straż Pożarna Psary Kobieca Drużyna Pożarnicza Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza dziewczęca Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza chłopięca	ul. Szkolna 45 42-512 Psary
Ochotnicza Straż Pożarna Sarnów	ul. Szkolna 42-512 Sarnów
Ochotnicza Straż Pożarna Strzyżowice Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza chłopięca i dziewcząt Drużyna Pożarnicza	ul. Belna 1 42-575

Źródło: <http://www.psary.pl>

Aby w przyszłości zwiększyć poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Gminy należy konsekwentnie realizować program doposażenia służb szybkiego reagowania, ze szczególnym uwzględnieniem Ochotniczych Straży Pożarnych. Znaczące efekty przynosi również system monitoringu gminnego oraz doświetlania miejsc zagrożonych występowaniem zjawisk przestępczości.

I.2.5. Poziom edukacji

Ocena poziomu edukacji w Gminie Psary została dokonana na podstawie wyników nauczania w szkołach podstawowych oraz gimnazjach.

Sprawdzian w klasie szóstej szkoły podstawowej obejmuje wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach ogólnych i szczegółowych w podstawie programowej kształcenia ogólnego w odniesieniu do trzech kluczowych przedmiotów nauczanych na dwóch pierwszych etapach edukacyjnych, tj. języka polskiego, matematyki i języka obcego nowożytnego. Od roku szkolnego 2014/2015 sprawdzian składa się z dwóch części:

- część pierwsza – obejmuje zadania z języka polskiego i z matematyki,
- część druga – obejmuje zadania z języka obcego nowożytnego.

Dokonując analizy egzaminu szóstoklasisty z ostatnich trzech lat, należy stwierdzić, iż szkoły podstawowe z Gminy Psary osiągają dobre efekty edukacyjne, bowiem średnia osiągniętych wyników z wszystkich przedmiotów egzaminacyjnych przekracza 60% a wyniki szkół nie różnią się od średnich osiągniętych w skali powiatu i województwa. Poniższa tabela przedstawia średnie wyniki egzaminów szóstoklasisty w szkołach powiatu będzińskiego.

Tab. 4. Wyniki z egzaminu końcowego szóstoklasisty gmin powiatu będzińskiego.

Gmina	Liczba uczniów przystępujących do egzaminu	Wynik ogólny	Język polski	Matematyka
		Średnia w %	Średnia w %	Średnia w %
Będzin	426	63,98	73,28	54,18
Bobrowniki	91	69,26	75,33	62,86
Czeladź	191	65,11	72,76	56,94
Mierzęcice	67	63,19	73,79	52,01
Psary	103	67,75	73,24	61,94
Siewierz	116	71,06	78,19	63,58
Sławków	67	68,13	73,73	62,24
Wojkowice	53	67,53	75,26	59,34

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie, 2015.

Analizując średnie wyniki z egzaminów gimnazjalnych osiągnięte przez uczniów Gimnazjum w roku szkolnym 2014/2015, szkoła nieznacznie odbiega od wyników wojewódzkich i powiatowych w części humanistycznej, aby osiągnąć lepsze

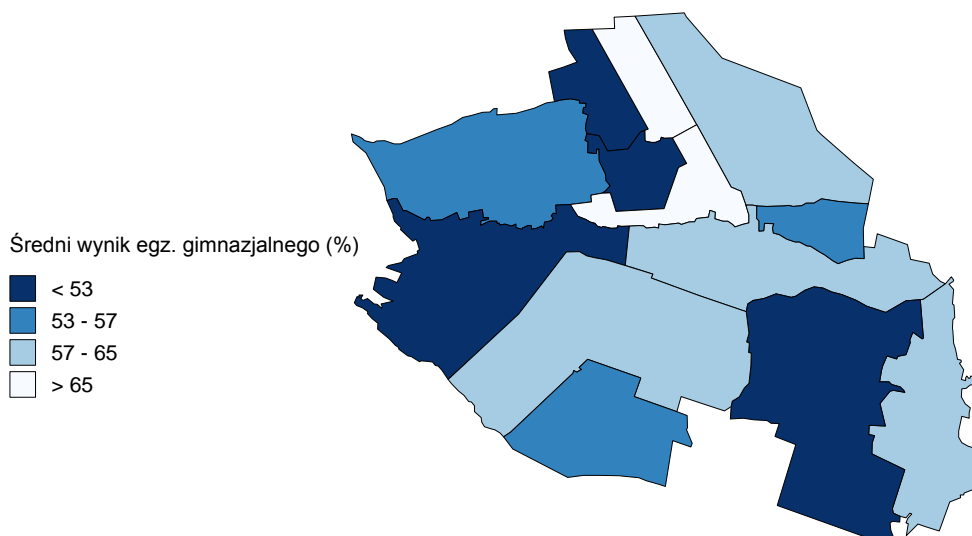
wyniki w części językowej, zwłaszcza na poziomie rozszerzonym.

Tab. 5. Wyniki z egzaminu gimnazjalnego Gminy Psary.

Część	Średni wynik		
	Województwo śląskie	Powiat będziński	Gmina Psary
historia i wos	64%	63%	59%
język polski	62%	61%	56%
przyroda	48%	49%	52%
matematyka	47%	45%	44%
poziom podstawowy	68%	68%	68%
poziom rozszerzony	48%	50%	52%

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie, 2015.

Analiza rozkładu wyników egzaminu gimnazjalnego w podziale na miejscowości wskazuje na duże różnice przestrzenne. Poniżej uśrednionego wyniku dla całej Gminy (54,75%) zakwalifikowały się następujące miejscowości: Brzękowie Górne, Brzękowie Wał, Sarnów, Strzyżowice, Chrobakowe.

Ryc. 14. Średni wynik egzaminu gimnazjalnego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Jaworznie¹¹.

I.2.6. Aktywność społeczna i obywatelska

Zgodnie z danymi REGON na terenie Gminy Psary zarejestrowanych było w 2014 roku w sumie 25 organizacji społecznych (24 stowarzyszenia oraz 1 fundacja). Aktywność społeczna w tym zakresie wzrosła, ponieważ w 2010 roku

¹¹ <http://www.oke.jaworzno.pl>

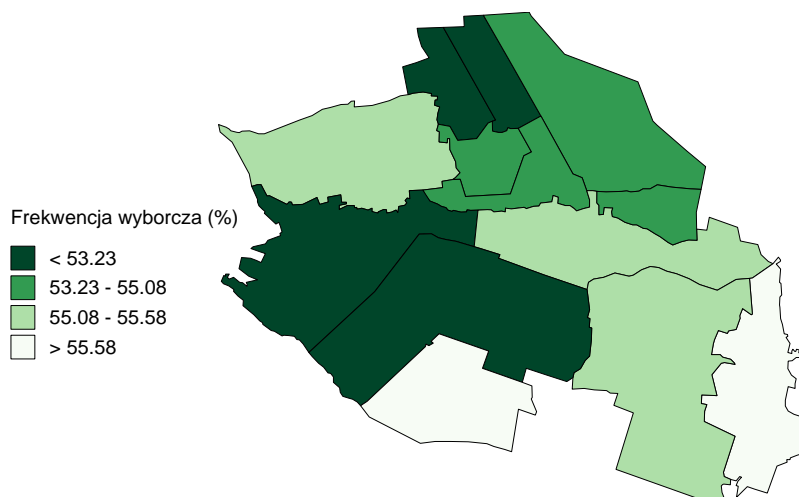
liczba organizacji społecznych wynosiła 20 podmiotów. Zmiany te wpłynęły nieznacznie na zmianę wartości wskaźnika nasycenia podmiotami NGO. W latach 2010-2014 jego wartość wzrosła z 1,73 do 2,12 podmiotów na 1000 mieszkańców. Wartości te nadal jednak odbiegają od średniej dla powiatu oraz województwa (tab. 6).

Tab. 6. Wskaźnik nasycenia podmiotami NGO w latach 2010-2014

Jednostka	2010	2011	2012	2013	2014
woj. śląskie	2,0	2,84	3,00	3,15	3,31
powiat będziński	1,74	1,85	1,96	2,10	2,22
gmina Psary	1,73	1,72	1,88	2,12	2,11

Źródło: Bank Danych Lokalnych, rejestr REGON, GUS Warszawa.

Jedną z podstawowych form uczestnictwa obywatela w życiu publicznym, zagwarantowaną przez Konstytucję RP z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 1997 nr 78 poz. 483) jest prawo wyborcze. Na terenie Gminy Psary na dzień wyborów parlamentarnych (25 października 2015) mieszkało 9.675 osób uprawnionych do głosowania. Frekwencja wyborcza zanotowana zarówno w Gminie (53,39%), jak i okręgu wyborczym nr 32 (Będziński) (51,52%) była zbliżona do frekwencji w województwie śląskim (52,25%).

Ryc. 15. Frekwencja w wyborach parlamentarnych 2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej¹².

Analiza rozkładu przestrzennego frekwencji w poszczególnych obwodach wyborczych pozwoliła wskazać obszary Gminy, w których aktywność mieszkańców w życiu publicznym była najsłabsza względem średniej dla całej jednostki (ryc. 15).

¹² <http://parlament2015.pkw.gov.pl>

I.3. Sfera gospodarcza

Tereny rolnicze stanowią 71,5 % powierzchni Gminy, w tym ponad połowa gleb (51%) należy do mało korzystnych dla produkcji rolnej, natomiast 47% jest średnio przydatnych do intensywnej produkcji. Gospodarstwa do 5 ha stanowią 98% wszystkich gospodarstw rolnych. Pod zasiewami znajduje się około 26% gruntów ornych, zaś ponad 56% wykazano jako użytki rolne w dobrej kulturze. Głównymi uprawami są zboża i ziemniaki. Prowadzenie działalności wyłącznie rolniczej zadeklarowało 48% gospodarstw, zaś działalność pozarolniczą prowadzi 4% gospodarstw. Na terenie gminy znajduje się jedynie 12 gospodarstw o powierzchni powyżej 15 ha.¹³

Ograniczeniami w rozwoju rolnictwa na terenie Gminy są niskie klasy bonitacyjne i zanieczyszczenie gleb, znaczna przewaga gospodarstw o powierzchni użytków rolnych do 5 ha oraz zanik funkcji rolniczych. Tym samym szczególną rolę w kreowaniu gospodarki zaczyna odgrywać przedsiębiorczość lokalna.

Według Głównego Urzędu Statystycznego, w 2014 roku w Gminie Psary zarejestrowanych było 1214 podmiotów gospodarczych, z czego 98,7% stanowił sektor prywatny. Dynamika zmian wskazuje, że liczba firm posiadających siedzibę w Gminie wzrasta. W latach 2010-2014 tempo wzrostu wynosiło prawie 7%.

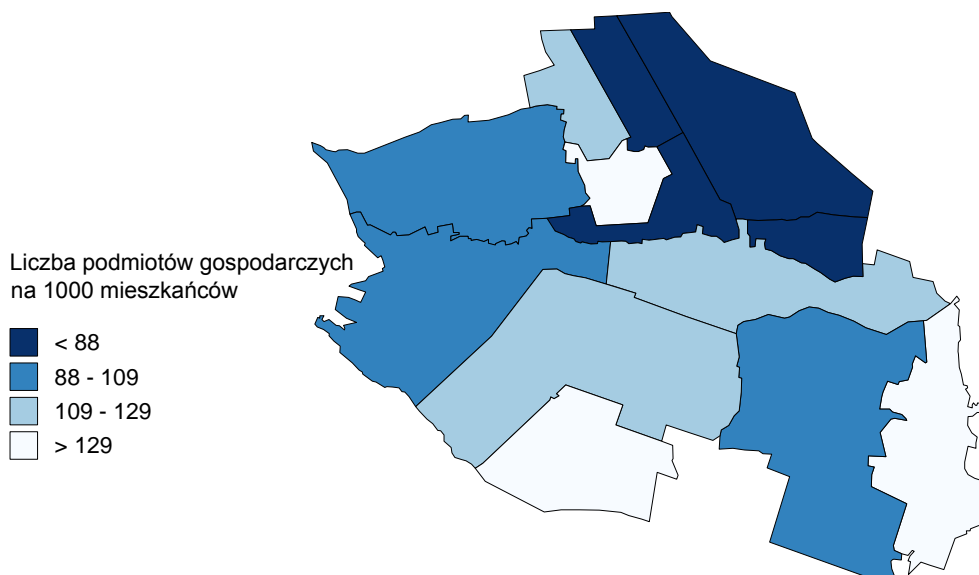
Najwięcej przedsiębiorstw działa w sekcji G - handel hurtowy i detaliczny – 378 podmiotów, w sektorze budownictwa (F) – 133 podm. oraz w sekcji B - przetwórstwo przemysłowe – 115 podm. Najmniej rozwijającą się częścią sektora prywatnego w gminie Psary jest ta związana z obsługą nieruchomości i górnictwem i wydobywaniem.

W 2014 roku w sektorze prywatnym było zarejestrowanych 1175 mikroprzedsiębiorstw zatrudniających maksymalnie 10 osób, 35 małych przedsiębiorstw (maksymalnie 50 osób jest zatrudnionych) i tylko 4 duże przedsiębiorstwa zatrudniające maksymalnie ok 250 osób. Wskazuje to na fakt, iż większość podmiotów prowadzonych jest przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Wskaźnik przedsiębiorczości w Gminie wyniósł 105 podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców. Jest to wynik wyższy od wartości wskaźnika dla województwa śląskiego, który wynosił 101 podmiotów gospodarczych

¹³ Dane ze spisu powszechnego z 2010 r.

na 1000 mieszkańców.

Prawie połowa miejscowości nie osiągnęła poziomu odpowiadającej wskaźnikowi dla Gminy. Są to: Chrobakowe, Gołąsza Dolna, Gołąsza Górna, Dąbie, Gołąsza Górna, Samów, Strzyżowice.

Ryc. 16. Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Katowicach.

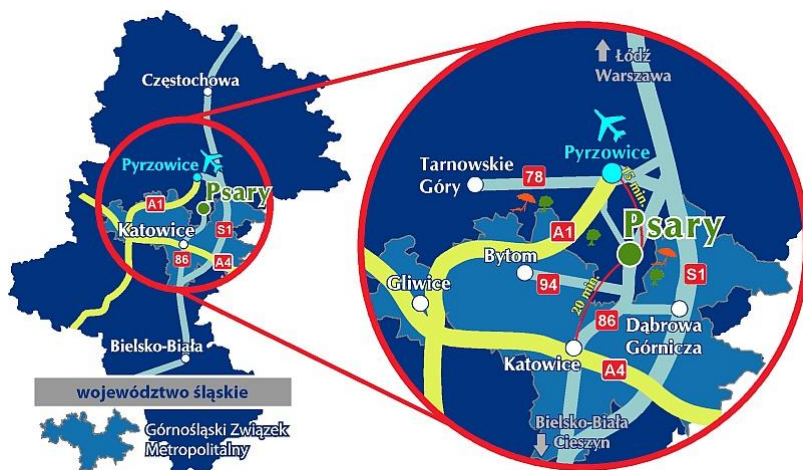
Aby zintensyfikować rozwój lokalnej przedsiębiorczości, racjonalnym wydaje się wspieranie podmiotów z branży turystyki i usług okołoturystycznych, które w przyszłości mogą stać się ważnym źródłem dochodów Gminy, jak również podmiotów świadczących usługi na rzecz seniorów i osób niepełnosprawnych, poprzez stosowanie programu ulg i preferencji. Z kolei zachęcenie przedsiębiorców do współpracy i spotkań z jednostkami Gminy (m.in. OPS), może skutecznie pomóc w walce z bezrobociem i wnieść konstruktywne pomysły do planów rozwojowych Gminy.

I.4. Sfera funkcjonalno – przestrzenna

Infrastruktura transportowa i komunikacyjna

Gmina Psary zlokalizowana jest bezpośrednio przy dwupasmowej drodze krajowej nr 86 łączącej Katowice i miasta Zagłębia Dąbrowskiego z Łodzią, Częstochową oraz z Cieszynem. W pobliżu znajdują się także inne ważne szlaki

komunikacyjne jak autostrady: A1 i A4 oraz droga ekspresowa S1. Konfiguracja centralnego położenia i dróg krajowych sprawia, że Gmina Psary jest dobrze skomunikowana z miastami województwa śląskiego.

Ryc. 17. Położenie komunikacyjne Gminy Psary

Źródło: <http://www.psary.pl>

System komunikacyjny w Gminie tworzą drogi o następujących kategoriach i kilometrażu:

- droga krajowa DK 86 o długości 3,67 km,
- droga wojewódzka DW 913 o długości 6,5 km,
- drogi powiatowe o łącznej długości 50 km,
- drogi gminne o łącznej długości 41,6 km.

Na obszarze Gminy istnieją również drogi dojazdowe do gruntów polnych i leśnych, przeważnie o podbudowie gruntowej i nawierzchni tłuczniowej. Nawierzchnie dróg gminnych to głównie asfalt, kostka brukowa, cegła, elementy betonowe. W latach 2011-2014 wybudowano lub kompleksowo wyremontowano 12,1 km gminnych dróg publicznych. Całkowicie nowe odcinki dróg z pełną podbudową, odwodnieniem i nawierzchnią asfaltobetonową lub z kostki betonowej powstały na:

- ul. Granicznej w Psarach i Strzyżowicach
- ul. Reymonta, Kasztanowej i Irysów w Psarach,
- ul. Belnej w Strzyżowicach,
- ul. Kościuszki w Górze Siewierskiej,
- ul. Zielonej w Preczowie,

- ul. Szkolnej w Malinowicach powstała pętla autobusowa,
- ul. Bocznej w Strzyżowicach,
- ul. Szkolnej w Preczowie.

Podsumowując, sieć drogowa w Gminie Psary jest dobrze rozwinięta. Działań naprawczych wymaga jedynie istniejąca sieć dróg łączących poszczególne miejscowości. W planach inwestycyjnych dotyczących dróg, należy mieć ponadto na uwadze systematyczne dostosowywanie modernizowanych i nowych odcinków jezdni do bezpiecznej komunikacji rowerowej oraz pieszej (przede wszystkim budowa chodników i ścieżek rowerowych separowanych od ruchu pieszego).

Infrastruktura techniczna

Zaopatrzenie w wodę odbywa się z lokalnych sieci wodociągowych bazujących na własnych ujęciach wód głębinowych i źródłanych z utworów triasowych oraz z gmin sąsiednich. Siecią wodociagową objęty jest cały teren Gminy Psary, zaś z instalacji wodociagowej korzysta 99,8% mieszkańców. Ma ona długość 154,2 km. Jej ogólny stan jest niezadowolający. Przyczyną tego stanu jest m.in. zły stan techniczny, rodzaje zastosowanych materiałów, a przede wszystkim zaawansowany wiek oscylujący przeważnie w granicach 50 lat. Ze względu na zły stan sieci planuje się w najbliższych latach do wymiany ok. 42 km sieci łącznie z przyłączami.

W ramach projektu unijnego zostało wymienionych już ponad 7 km sieci wodociagowej na odcinku od stacji uzdatniania wody w Malinowicach przy ul. Wiejskiej do ul. Granicznej w Psarach. Wykonane zostały głównej sieci rozdzielcze bez przyłączy do budynków. Rozbudowana została stacja uzdatniania wody w Malinowicach. Działania te pozwolą na zwiększenie przepustowości stacji uzdatniania wody, która średnio zapewnia wodę dla 85% gospodarstw domowych na terenie Gminy Psary. Ostatnim elementem projektu było wykonanie przyobiektowych oczyszczalni ścieków przy Szkole Podstawowej w Gródkowie oraz Urzędzie Gminy w Psarach.

Kolejne inwestycje związane z gospodarką wodno-ściekową obejmują wymianę wodociągów przy wybranych ulicach w Psarach oraz przy ulicy Belnej w Strzyżowicach. Działania modernizacyjne w ramach sieci wodociagowej oraz szczegółowy program monitoringu zużycia wody wprowadzony w 2011 r., ograniczyły straty wody. Pozwoliły również zlokalizować i usunąć niekontrolowane wypływy wody

z wodociągu, które niejednokrotnie od kilkunastu lat generowały straty wody.

Obszar Gminy nie ma rozwiniętej sieci kanalizacyjnej. Całkowita długość instalacji wynosi 1,3 km. Według danych GUS na koniec 2014 roku korzystało z niej 365 osób co stanowi 3,1% ogółu mieszkańców. Niskie pokrycie terenu siecią kanalizacyjną wynika przede wszystkim z dużej kosztowności budowy instalacji zwłaszcza, że zabudowa Gminy o charakterze wiejskim ma rozproszoną strukturę. Dlatego też latach 2011-2014 realizowany był gminny program dofinansowania budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, w ramach którego 73 gospodarstwa domowe otrzymały wsparcie w łącznej wysokości 308 tys. zł. Gmina wybudowała także biologiczno-mechaniczną przyobiekтовую oczyszczalnię ścieków przy budynku komunalnym w Dąbiu (tzw. Agronomówka) oraz zostały wybudowane oczyszczalnie przy szkole w Gródkowie i Urzędzie Gminy w Psarach.

Infrastruktura społeczna

Ze społecznego punktu widzenia szczególnym znaczeniem wśród placówek infrastruktury społecznej wyróżniają się instytucje ochrony zdrowia. Potrzeby zdrowotne lokalnych społeczności mogą być bowiem zaspokojone niemal wyłącznie przez sprawnie funkcjonującą służbę zdrowia. Ochrona zdrowia w Gminie Psary realizowana jest głównie poprzez działalność Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej – Gminne Centrum Medyczne Psary sp. z o.o. w Psarach, którego częścią są Ośrodki Zdrowia: Gminny Ośrodek Zdrowia w Psarach, Wiejski Ośrodek Zdrowia w Strzyżowicach, Wiejski Ośrodek Zdrowia w Sarnowie i Wiejski Ośrodek Zdrowia w Grodkowie.

Infrastruktura ochrona zdrowia w Gminie Psary funkcjonuje na względnie dobrym poziomie. Niestety dostrzega się pewne przestrzenne dysproporcje w rozmieszczeniu punktów medycznych (przewaga miejscowości położonych w południowej części gminy), co utrudnia dostęp do niej mieszkańcom głównie z północnej części Gminy. Ponadto starzejące się społeczeństwo będzie wymagało rozwoju infrastruktury służącej wsparciu osób w wieku senioralnym oraz osób niepełnosprawnych, zarówno w zakresie instytucji opieki dziennej i czasowej, jak i przystosowania przestrzeni publicznych.

Szkolnictwo podstawowe reprezentowane jest przez następujące placówki oświatowe.

- Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Dąbiu,
- Szkoła Podstawowa im. Emilii Gierczak w Gródkowie,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 1 w Strzyżowicach,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 2 w Sarnowie.

We wszystkich czterech szkołach uczy się w sumie 647 uczniów w 32 oddziałach, co daje średnio 20 uczniów na klasę. Najwięcej uczniów uczęszcza do klas pierwszych i drugich. We wszystkich szkołach podstawowych prowadzone są programy własne, które w ramach działalności dydaktyczno-wychowawczej oferują zajęcia z różnych zakresów tematycznych m.in.: dotyczące wspomagania harmonijnego rozwoju psychofizycznego uczniów, doskonalenia sprawności ruchowej, edukacji medialnej, zajęcia językowe i muzyczno-ruchowe. Prowadzone są również tematyczne zajęcia pozalekcyjne takie jak: matematyczne, informatyczne, plastyczne, teatralne, kółka dziennikarskie, kółka polonistyczne, kółka geograficzne itd.

Wszystkie szkoły posiadają boiska, sale gimnastyczne i wyposażenie rekreacyjne.

Na terenie Gminy, w miejscowości Psary działa jedyne w gminie Gimnazjum im. Marszałka J. Piłsudskiego w Psarach.

Podstawową instytucją, która świadczy funkcje kulturotwórcze na terenie Gminy Psary jest Gminny Ośrodek Kultury Gminy Psary w siedzibą w Gródkowie, który kieruje sześcioma placówkami oświatowo – kulturalnymi na terenie Gminy. W ich skład wchodzi: Ośrodek Kultury w Gródkowie, Ośrodek Kultury w Sarnowie, Ośrodek Kultury w Preczowie oraz Świetlica Wiejska w Dąbiu, Świetlica Wiejska w Brzękowicach Górnych i Świetlica Wiejska w Górze Siewierskiej. Obok ośrodka kultury instytucją działającą na polu kultury jest Gminna Biblioteka Publiczna w Psarach, która prowadzi swoją działalność ponadto w 3 filiach bibliotecznych tj. Filii nr 1 w Dąbiu, Filii nr 2 w Strzyżowicach, Filii nr 3 w Sarnowie. Biblioteka posiada bogaty księgozbiór¹⁴, który jest uzupełniany na bieżąco nowościami wydawniczymi. Dodatkowo wszystkie obiekty biblioteczne wyposażone są w stanowiska komputerowe z których można korzystać bezpłatnie. Każda z bibliotek posiada punkt ksero. Ponadto organizowane są tutaj spotkania autorskie oraz zajęcia dla dzieci

¹⁴ Zgodnie z danymi GUS na koniec 2014 księgozbiór liczy 58872 woluminów.

młodzieży.

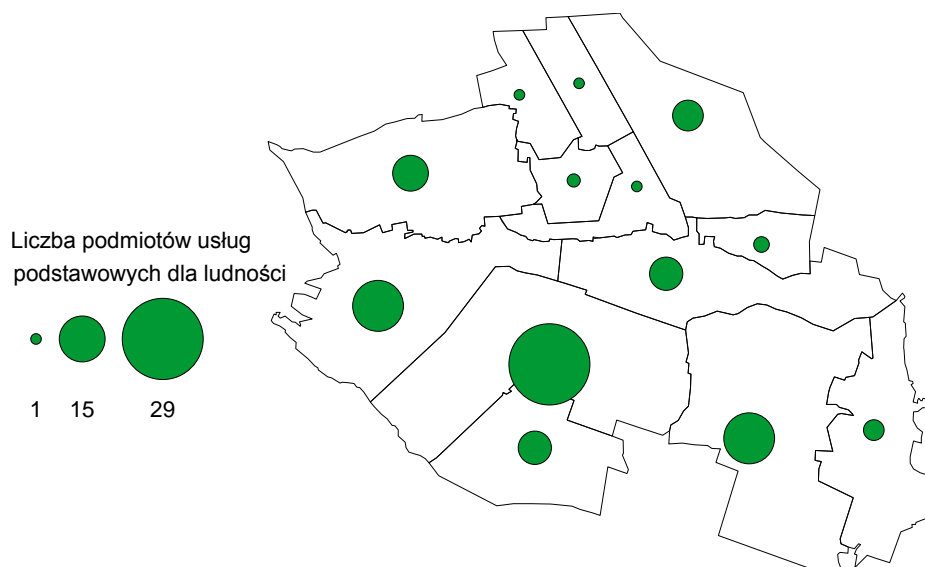
Biorąc pod uwagę potrzeby mieszkańców, Gmina podejmuje kroki w kierunku zapewnienia dostępu do infrastruktury sportowej. Na terenie Gminy funkcjonuje 15 boisk sportowych w tym 9 wielofunkcyjnych. W skład boisk wchodzi:

- Kompleks boisk Orlik w Psarach;
- Boisko wielofunkcyjne w Goląszy Górnej;
- Boisko wielofunkcyjne w Gródkowie na terenie szkoły Obok boiska znajduje się plac zabaw oraz zewnętrzna siłownia;
- Boisko wielofunkcyjne w Malinowicach;
- Boisko wielofunkcyjne w Górze Siewierskiej;
- Boiska wielofunkcyjne w Sarnowie; dodatkowo obok boisk znajduje się bieżnia i skocznia do skoku w dal;
- Boisko wielofunkcyjne w Strzyżowicach
- Boisko wielofunkcyjne w Dąbiu;
- Boisko wielofunkcyjne w Preczowie.
- Boiska sportowe w Preczowie, w Psarach, w Sarnowie, w Górze Siewierskiej, w Strzyżowicach oraz w Brzękowicach Dolnych

Ponadto w zasób infrastruktury sportowej wchodzi sale gimnastyczne w szkołach podstawowych w Dąbiu, Strzyżowicach, Sarnowie i Psarach.

Sport to również rekreacja i wypoczynek. Z myślą o najmłodszych mieszkańcach Gminy oraz osobach starszych zagospodarowywane są przestrzenie publiczne na miejsca odpoczynku i zabawy. W większości miejscowości funkcjonują place zabaw oraz parki.

Analizując funkcjonowanie sfery kultury i sportu w Gminie Psary należy stwierdzić, że jakość usług w obu dziedzinach realizowana jest w stopniu zadowalającym. Zarówno infrastruktura sportowa, jak i kulturalna są w dobrym stanie, jednakże należy mieć na uwadze regularne podnoszenie ich standardu m.in. poprzez prace remontowe i modernizacyjne oraz wyposażenie. W przypadku Gminy Psary ważne jest aby otwarte przestrzenie publiczne dostosowane były do potrzeb użytkowników, m.in. likwidację barier architektonicznych, budowę ścieżek spacerowych czy infrastrukturę rekreacyjną.

Ryc. 18. Liczba podmiotów usług podstawowych dla ludności.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

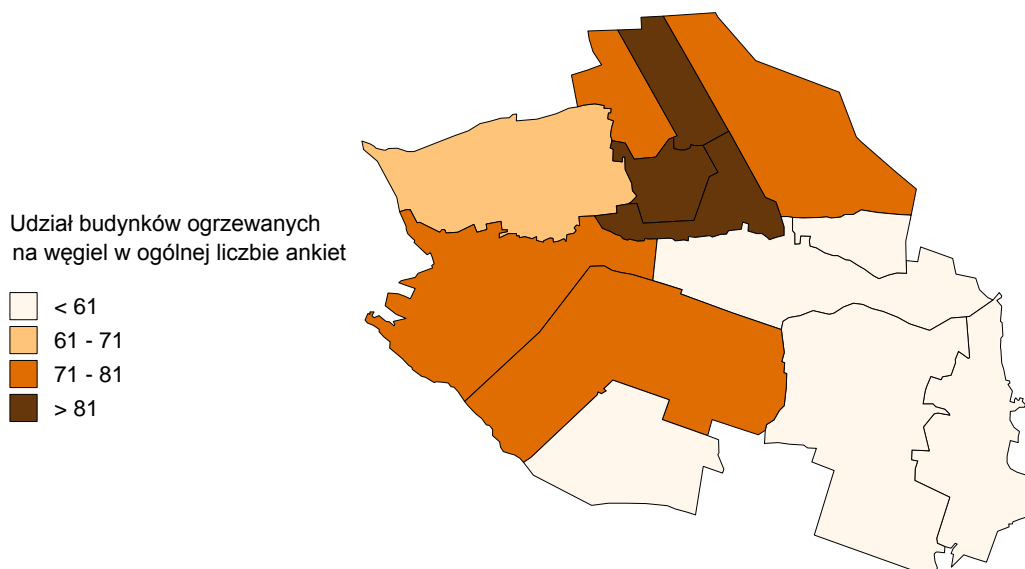
Z racji możliwości pozyskania informacji agregowanych do skali mikro (adres, miejscowości) ocenie poddano dostępność mieszkańców do usług podstawowych¹⁵. Zgodnie z rejestrem REGON na terenie Gminy Psary funkcjonowało w sumie 116 podmiotów świadczących usługi podstawowe dla ludności. Najwięcej, bo aż 29 zlokalizowanych było w miejscowości Psary oraz w Sarnowie i Strzyżowicach (odpowiednio po 17). Najmniej tego typu usług działało w północnej części Gminy oraz w miejscowości Preczów. Utrudniony dostęp do różnego rodzaju usług skutkuje niską atrakcyjnością wybranych miejscowości oraz w konsekwencji prowadzi do marginalizacji mieszkańców. Tym samym istnieje realne ryzyko, że dalszy kierunek zmian będzie odbiegał od promowanego w całym kraju rozwoju zrównoważonego.

I.5. Sfera techniczna i środowiskowa

Wśród grupy zjawisk negatywnych Wytyczne Ministerstwa wyodrębniają m.in. sferę techniczną rozumianą przede wszystkim jako degradację stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkalnym oraz brak funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony

¹⁵ Usługi w sferze ochrony zdrowia (sekcja Q według REGON), kultury (sekcja R według REGON) oraz usługi edukacyjne (sekcja P według REGON).

środowiska. W związku z powyższym przeanalizowano istniejące zasoby budownictwa mieszkaniowego pod względem ich potencjalnego negatywnego wpływu na środowisko¹⁶. Wstępna analiza danych wskazała, że na 732 budynki mieszkalne (budownictwo jednorodzinne) w 66% stosowany jest tradycyjny system grzewczy oparty na tradycyjnym sposobie ogrzewania – piece na paliwo stałe. Tym samym znaczna część respondentów badania (80%) wskazała chęć podjęcia działań w kierunku inwestycji termomodernizacyjnych.

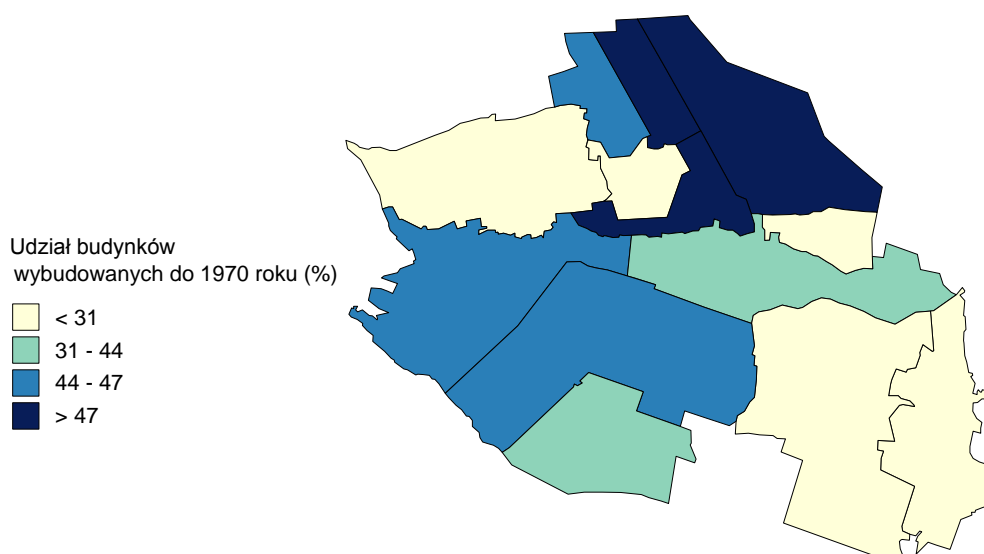
Ryc. 19. Udział budynków ogrzewanych na węgiel w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Psarach.

Największa koncentracja budynków stanowiących zagrożenie dla jakości powietrza atmosferycznego Gminie występuje w północnej i zachodniej części Gminy. Rozkład przestrzenny analizowanego wskaźnika koresponduje przede wszystkim z wiekiem zabudowy mieszkaniowej na tym terenie. We wskazanych miejscowościach przeważają budynki powstałe przed 1970 rokiem. Są to budynki, które z racji obowiązujących technologii wykonania nie tylko opierają system grzewczy na paliwie stałym, ale także charakteryzują się niekorzystnymi parametrami w kwestii energooszczędności. Niestety prace modernizacyjne są kosztochłonne i wielu mieszkańców nie stać na samodzielne pokrycie wydatków na wymianę systemu grzewczego, naprawę dachu, czy ocieplenie. Dodatkowo na uwagę zasługuje fakt, że część mieszkańców wybiera korzystanie z tradycyjnych pieców właśnie ze względów ekonomicznych. Bardzo często do ogrzewania domu stosowany jest bowiem tańszy surowiec, taki jak węgiel o niskiej wartości opałowej, czy też niestety

¹⁶ Dane o zasobach lokalowych otrzymano na podstawie ankiet wypełnionych przez mieszkańców Gminy na potrzeby opracowania Programu Ograniczenia Niskiej Emisji na terenie Gminy Psary na lata 2015-2025.

śmieci (w tym plastiki).

Ryc. 20. Udział budynków wybudowanych przed 1970 rokiem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Psarach.

I.6. Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

I.6.1. Identyfikacja obszarów zdegradowanych

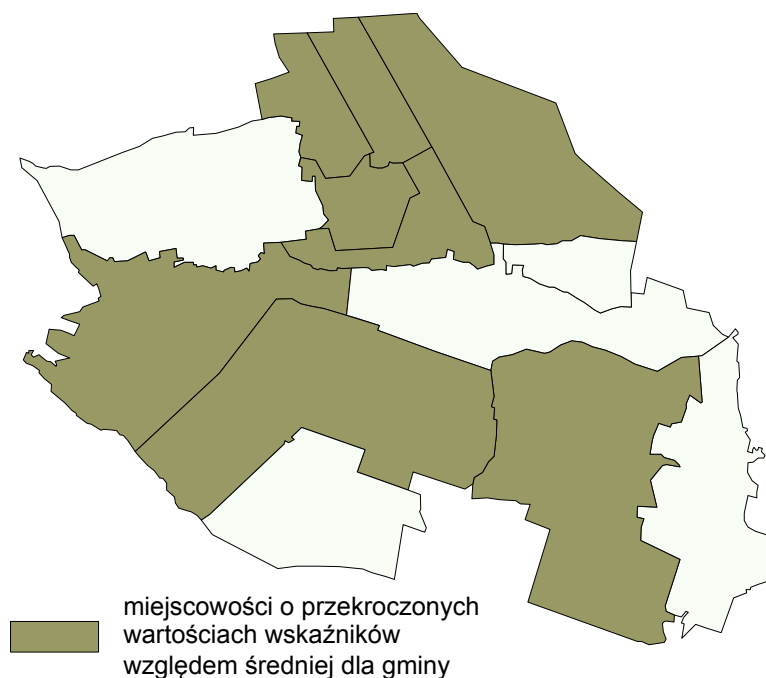
Obszar zdegradowany to obszar na którym zidentyfikowano stan kryzysowy, tj. kumulację negatywnych zjawisk reprezentujących przede wszystkim sferę społeczną. W związku z powyższym, w końcowym etapie analizy, określono które z miejscowości charakteryzują się największą liczbą wskaźników odbiegających od wartości¹⁷ dla Gminy. Założono, że za obszar spełniający kryterium koncentracji problemów uznana zostanie jednostka, która na 13 analizowanych wskaźników spełnił co najmniej 7. Tak przeprowadzone postępowanie badawcze pozwoliło wskazać 8 miejscowości, które charakteryzują się koncentracją negatywnych zjawisk, tj. noszą znamiona obszaru zdegradowanego (tab.7 oraz ryc. 21).

¹⁷ Przyjęto założenie, że wartość wskaźnika musi być wyższa od średniej dla miasta. Wyjątek stanowią trzy wskaźniki: średni wynik egzaminu gimnazjalnego, frekwencja w wyborach parlamentarnych, liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców, w przypadku których wartość wskaźnika niższa od średniej kwalifikowała dane osiedle lub sołectwo.

Tab. 7. Zestawienie wskaźników do wyznaczenia obszaru zdegradowanego

miejsowość	udział bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców (%)	udział bezrobotnych długotrwale w ogólnej liczbie bezrobotnych (%)	udział bezrobotnych powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych (%)	liczba rodzin ze względu na ubóstwo na 1000	Wskaźnik zagrożenia przestępczością	Niebieskie karty na 1000 mieszkańców	średni wynik gimnazjalny (%)	frekwencja wyborcza (%)	udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców (%)	liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	udział budynków ogrzewanych na węgiel w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych (%)	udział budynków wybudowanych do 1970 roku (%)	Liczba podmiotów usług podstawowych dla ludności	Liczba wskaźników spełniających kryterium
<i>Gmina Psary (średnia)</i>	4,0	56,4	28,7	10,51	86,8	2,0	54,75	53,39	19,8	105	66	38,4	9,00	
Brzękowice Górne	1,0	50,0	50,0	0,00	94,5	5,0	35,70	47,51	22,9	109	77,8	44,4	1	9
Brzękowice Wał	5,5	41,7	41,7	9,22	46,1	9,2	36,80	53,23	16,6	134	90,0	30,0	2	7
Chrobakowe	1,2	50,0	0,0	18,07	0,0	0,0	53,53	53,23	16,3	42	57,1	28,6	3	5
Dąbie	4,2	62,1	41,4	11,71	71,7	1,5	64,60	53,23	17,7	86	75,9	48,6	9	8
Golasza Dolna	3,9	36,4	18,2	14,29	32,1	0,0	65,13	53,23	22,1	50	82,4	47,1	1	7
Golasza Górna	4,6	77,8	11,1	5,15	36,1	0,0	80,80	47,51	27,8	82	87,5	87,5	1	8
Góra Siewierska	5,0	52,1	31,3	10,50	60,9	1,1	55,08	55,4	18,4	100	67,9	30,4	11	3
Grodków	2,8	53,8	26,9	8,47	78,3	0,0	54,95	59,16	21,4	129	59,5	42,9	10	3
Malinowice	3,8	53,6	25,0	9,47	81,2	0,0	64,90	55,08	18,1	110	58,6	31,0	10	0
Psary	4,2	59,5	36,0	11,99	98,5	3,0	60,63	50	20,9	114	71,4	45,1	29	10
Preczów	2,2	55,0	20,0	5,57	84,6	5,6	57,70	55,58	18,4	141	47,8	23,9	5	3
Sarnów	5,1	56,5	27,2	14,87	138,8	2,2	39,23	55,44	19,0	88	54,5	26,7	17	7
Strzyżowice	3,9	57,5	20,5	8,11	70,8	1,1	51,38	53,03	20,7	96	77,1	44,8	17	7

Źródło: opracowanie własne

Ryc. 21. Zasięg obszaru zdegradowanego.

Źródło: opracowanie własne

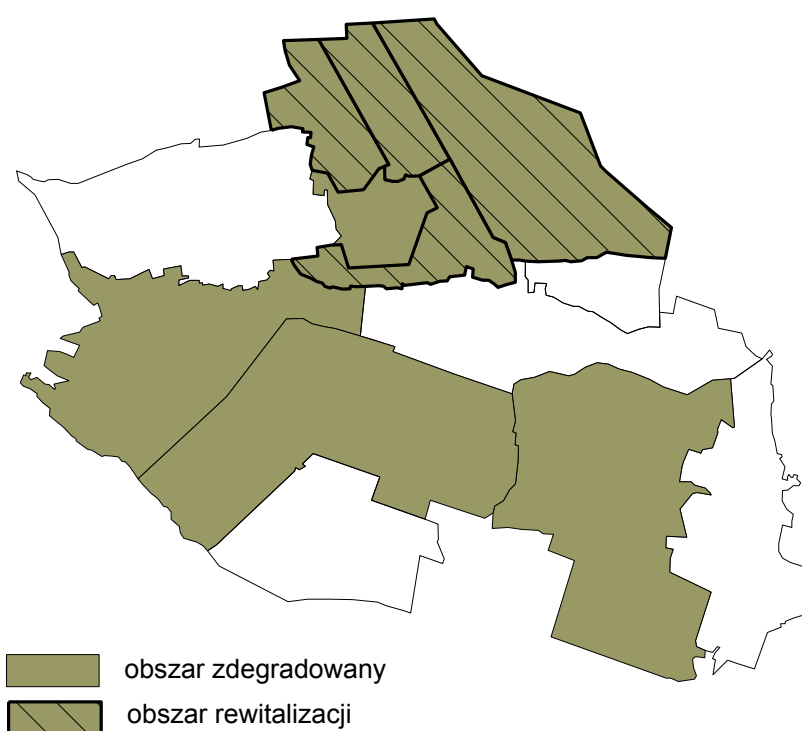
I.6.2. Identyfikacja obszaru rewitalizacji

Dla wyznaczenia zasięgu obszaru rewitalizacji kierowano się następującymi przesłankami wynikającymi z zapisów Wytocznych Ministerstwa w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020:

- obszar rewitalizacji to całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk;
- obszar rewitalizacji to obszar o istotnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego;
- obszar rewitalizacji nie może obejmować terenów większych niż 20% gminy oraz nie może być zamieszkiwany przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Obszar wyznaczony jako zdegradowany zajmuje 28,96 ha, tj. 63% powierzchni Gminy Psary. Na tym terenie mieszka 7910 osób, tj. 68,1% ogólnej liczby mieszkańców Psar. Tym samym, stosując powyżej wspomniane zasady, nie może on zostać wskazany w całości do rewitalizacji. Przyjęte założenia oraz procedura badawcza pozwoliła określić, że wszystkie powyższe warunki spełniają następujące miejscowości: **Brzękowice Górne, Dąbie, Goląsza**

Dolna, Gołąsza Górna. Obszar rewitalizacji stanowi **19,3% powierzchni** i jest zamieszkany przez **11,7% ludności** Gminy Psary. Na terenie miejscowości Psary zdiagnozowano 10 wskaźników. Analiza realizowanych przez Gminę i planowanych do realizacji przedsięwzięć wskazuje, że dzięki nim, w stosunkowo krótkiej perspektywie czasu w miejscowości tej w nastąpi poprawa w sferze infrastrukturalnej i społecznej. Natomiast mieszkańcy północnej części Gminy są szczególnie narażeni na marginalizację ze względu na zdiagnozowane na tym terenie problemy oraz uwarunkowania utrudniające skuteczne prowadzenie polityki rozwoju.

Ryc. 22. Zasięg obszaru rewitalizacji w Gminie Psary

Źródło: opracowanie własne

I.6.3. Główne problemy obszaru rewitalizacji

Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji przeprowadzona na potrzeby Programu Rewitalizacji wskazała podstawowe problemy w poszczególnych sferach, co w konsekwencji pozwoliło na określenie skali i potrzeb rewitalizacyjnych. W ramach oceny występujących na terenie Gminy Psary

problemów (na podstawie obiektywnych wskaźników, kwerendy dostępnych opracowań obejmujących obszar rewitalizacji) wskazano 3 główne grupy problemów:

1. Niewystarczający poziom spójności społecznej oraz wzrost zagrożenia wykluczeniem społecznym,
2. Niezadowalający stan zasobów technicznych i przestrzennych,
3. Słaba aktywność zawodowa i przedsiębiorcza mieszkańców.

II. Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji

II.1. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Rewitalizacja przeprowadzona w Gminie Psary przyczyni się do rozwiązania kluczowych problemów reprezentujących sferę społeczną, gospodarczą oraz techniczno-środowiskową.

W sferze społecznej oczekiwane zmiany dotyczyć będą wzrostu jakości kapitału społecznego, wzmocnienia więzi lokalnych i sąsiedzkich czy też zwiększonej integracji mieszkańców. Rewitalizacja pozwoli wygenerować pozytywne impulsy do przeciwdziałania problemom społecznym – zaktywizuje osoby starsze, które z racji wieku mają ograniczone możliwości działania; wzmocni więzi społeczne i przyczyni się do poprawy jakości życia wielu rodzin; zachęci pozostałych mieszkańców do wspólnego działania. Dzięki rewitalizacji zwiększą się ponadto kompetencje i umiejętności młodych mieszkańców, co w efekcie poprawi ich sytuację w momencie wybierania ścieżki zawodowej. Tym samym zostaną zapewnione warunki dla atrakcyjnego i godnego życia w Gminie.

W sferze przestrzennej i środowiskowej nastąpi przede wszystkim poprawa w zakresie ładu przestrzennego. Stworzone zostaną infrastrukturalne warunki dla prowadzenia działań społecznych ukierunkowanych na integrację mieszkańców i zwiększania ich poziomu aktywności zawodowej. Ponadto nastąpi poprawa stanu technicznego (pod względem zwiększenia efektywności energetycznej oraz ograniczenia niskiej emisji) obiektów mieszkalnych i użyteczności publicznej. Dodatkowym atutem będzie zwiększenie dostępności komunikacyjnej miejscowości oraz poprawa bezpieczeństwa dla użytkowników dróg.

W sferze gospodarczej oczekiwane zmiany związane będą ze wzrostem aktywności zawodowej mieszkańców oraz zwiększeniem potencjału przedsiębiorczego obywateli. Wzrosną szanse na wyrównanie szans rozwoju w północnej części Gminy. Obszar wskazany do rewitalizacji ożywi się i stanie się przyjemnym i atrakcyjnym miejscem do życia.

Efekty rewitalizacji wpisują się tym samym w ogólną wizję rozwoju Gminy

(określoną w Strategii Rozwoju), która brzmi: Gmina Psary to przyjazne i bezpieczne miejsce otwarte na innowację i partnerstwo. Przestrzeń, gdzie na bazie wzajemnych relacji, buduje się potencjał społeczny i ekonomiczny, aby tworzyć teren zasobny i atrakcyjny do zamieszkania. Gmina Psary promuje nowe rozwiązania technologiczne i działa zgodnie ze zrównoważonym rozwojem

II.2. Cele rewitalizacji i kierunki działań

Osiągnięcie oczekiwanego stanu obszaru rewitalizacji w Gminie Psary wymaga podjęcia szeregu działań zmierzających do przeciwdziałania zdiagnozowanym zjawiskom kryzysowym. W odpowiedzi na główne problemy oraz potrzeby rewitalizacyjne wskazano trzy podstawowe cele rewitalizacji. Działania zaplanowane w ramach Programu Rewitalizacji przyczynią się do osiągnięcia założonych, wymienionych wyżej celów.

CEL I. ZAPEWNIENIE SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ OBSZARU REWITALIZACJI

Kluczowym i determinującym założeniem rewitalizacji jest szeroko rozumiane przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom i procesom zachodzącym w sferze społecznej. Diagnoza przeprowadzona na potrzeby LPR wskazała obszary wymagające interwencji w tym zakresie. W ramach tego celu realizowane będą działania zmierzające do wzrostu kompetencji społecznych mieszkańców. Przede wszystkim szczególną rolę odegra wsparcie wzrostu aktywności zawodowej i przedsiębiorczej mieszkańców. Zmiany zachodzące na lokalnym rynku pracy w korelacji z procesami demograficznymi (m.in. starzenie społeczeństwa) powodują, że obywatelom coraz trudniej jest się dostosować do dynamicznym zmian. Tym samym niezbędne jest podjęcie działań kreujących zachowania przedsiębiorcze. Odpowiednie ukierunkowane działania edukacyjne (warsztatowe, szkoleniowe) w połączeniu ze wsparciem finansowym, które będą opowiadały na wyzwania lokalnego rynku pracy efektywnie zaktywizują mieszkańców pozostających bez pracy.

Ważną grupą wymagającą wsparcia są osoby w wieku poprodukcyjnym.

Stanowią one coraz większy udział w strukturze demograficznej obszaru rewitalizacji. W związku z tym, przewiduje się włączenie tej grupy mieszkańców w kreowanie rozwoju Gminy. Działania te powinny przyczynić się do przeciwdziałania długotrwałemu bezrobociu na obszarze rewitalizacji, które dotyczy przede wszystkim osób w wieku powyżej 50 lat. Aktywizacja tej grupy społecznej czy to przez inicjowanie ich aktywności czy też tworzenie warunków dla opieki dla osób najbardziej potrzebujących stanowić będzie ważny element decydujący o spójności społecznej w Psarach.

Aktywne przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym realizowane będzie również poprzez wspieranie podstawowej komórki społecznej, jaką jest rodzina. Wsparcie to prowadzone powinno być bezpośrednio - poprzez przedsięwzięcia ukierunkowane na konkretną pomoc rodzinom. Działania integrujące i umacniające więzi rodzinne przyczynią się do poprawy jakości życia mieszkańców a także pozwolą zminimalizować ryzyko występowania zjawisk patologicznych, które działają destrukcyjnie nie tylko na rodzinę, ale i na najbliższe otoczenie.

Pośrednie wsparcie rodzin odbywać się będzie poprzez przedsięwzięcia ukierunkowane na podniesienie jakości opieki nad najmłodszymi (od etapu przedszkola po gimnazjum). Stworzenie warunków dla zwiększenia liczby dzieci objętych opieką przedszkolną pozwoli znacznej części rodziców wrócić na rynek pracy. Ponadto pozwoli na efektywne nauczanie najmłodszych obywateli życia we wspólnocie. Natomiast dzięki przedsięwzięciom skierowanym do starszych uczniów zapewnione zostaną warunki dla wyrównania szans edukacyjnych na obszarze rewitalizacji. Aktywne włączenie uczniów w zajęcia pozalekcyjne rozwijające ich zainteresowania lub zajęcia o charakterze wyrównawczym pozwoli na zmniejszenie dysproporcji rozwojowych młodych obywateli. Właściwie ukierunkowane inwestycje w młodego człowieka przyniosą wymierne korzyści - nastąpi wzrost jakości kapitału społecznego, wzrośnie aktywność mieszkańców, spadnie zagrożenie patologią społeczną.

Zapewnienie spójności społecznej wsparte zostanie przez działania aktywizacyjne i integrujące mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wspieranie aktywności społecznej, wzmacnianie integracji, przede wszystkim w wymiarze rodzinnym i sąsiedzkim przyczyni się do wzmocnienia oddziaływania realizowanych inicjatyw i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zarówno o charakterze

infrastrukturalnym, jak i społecznym.

Osiągnięcie tego celu możliwe będzie poprzez następujące kierunki działań:

- I.1. Rozwój kompetencji społecznych mieszkańców
- I.2. Aktywizacja osób narażonych na wykluczenie społeczne
- I.3. Wsparcie systemu wychowania oraz rozwoju dziecka
- I.4. Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym w rodzinie
- I.5. Wsparcie środowiska seniorów
- I.6. Aktywna integracja społeczna
- I.7. Poprawa dostępności do usług społecznych
- I.8. Rozwój systemu zapewniającego wzrost poczucia bezpieczeństwa
- I.9. Wsparcie rozwoju mieszkalnictwa

CEL. II ZAPEWNIENIE WYSOKIEJ JAKOŚCI ŁADU PRZESTRZENNEGO I ŚRODOWISKOWEGO

Założenia przyświecające realizacji tego celu stanowią wypadkową zdiagnozowanych problemów i potrzeb rewitalizacyjnych w zakresie stanu przestrzeni publicznych, infrastruktury technicznej oraz jakości środowiska. Obecny stan infrastruktury ogranicza możliwości aktywizacji i integracji społecznej. Obszar rewitalizacji odbiega pod tym względem negatywnie od pozostałej części gminy. Brak atrakcyjnego ale i nowoczesnego miejsca dla aktywizacji (również zawodowej) i integracji społecznej, niezadawalający stan infrastruktury technicznej, niska estetyka przestrzeni publicznych sprawiają, że mieszkańcy nie czują więzi z miejscem zamieszkania, nie czują się za nie odpowiedzialni – to wszystko prowadzi do dalszej degradacji. Niezbędne jest przede wszystkim dostosowanie istniejącej, nie wykorzystywanej infrastruktury do pełnienia nowych funkcji społecznych i gospodarczych. Niszczące obiekty stanowią negatywną wizytówkę miejscowości a przede wszystkim zniechęcają do podejmowania działań rozwojowych. Stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni dostosowanej do oczekiwań mieszkańców pozwoli na jej efektywne wykorzystanie na rzecz działań społecznych.

Ważnym elementem działań przestrzennych będzie poprawa stanu technicznego istniejącej infrastruktury technicznej Zapewnienie właściwych

technicznych warunków dla gospodarowania i zarządzania przestrzenią jest niezbędne dla właściwej realizacji zadań wskazanych m.in. w celu. I. Zapewnienie dostępności do obiektów poprzez dostosowanie infrastruktury komunikacyjnej znacznie poprawi atrakcyjność obszaru rewitalizacji oraz poprawi bezpieczeństwo użytkowników dróg.

Do osiągnięcia przedmiotowego celu przyczyni się również wykreowanie przestrzeni publicznej o wysokiej estetyce, obejmującej podstawowe elementy małej architektury, uwzględniającej potrzeby osób o ograniczonej mobilności. Działania te mogą stanowić podstawę dla dalszych przekształceń w sferze przestrzennej obszaru rewitalizacji.

Diagnoza stanu wykazała również potrzeby wynikające z niekorzystnego wpływu istniejącej infrastruktury na środowisko przyrodnicze. Znaczna część budynków nie spełnia norm efektywności energetycznej, ogrzewana jest piecami na paliwo stałe, co w sezonie grzewczym pogarsza stan powietrza atmosferycznego (niska emisja). Dodatkowym problem stanowi nadal wysoki udział pokryć azbestowych. Tym samym niezbędne jest podjęcie działań zmierzających do dostosowania istniejącej infrastruktury do wymogów środowiskowych. Poprawa stanu technicznego w tym zakresie pozwoli ograniczyć szkodliwe oddziaływanie człowieka na środowisko przyrodnicze.

W ramach działań prośrodowiskowych należy również uwzględnić konieczność usprawnienia systemu gospodarki komunalnej poprzez budowę lub rozbudowę sieci kanalizacyjno-wodociągowej w miejscach cechujących się niskim poziomem rozwoju infrastruktury technicznej. Działania prowadzone w sposób kompleksowy sprawią, że zostanie zahamowana degradacja techniczno-środowiskowa obszarów rewitalizacji i nastąpi poprawa stanu środowiska przyrodniczego.

Uzupełnieniem powyższych działań będzie prowadzenie szeroko zakrojonej akcji edukacyjnej i informacyjnej, która obejmie nie tylko podniesienie świadomości ekologicznej.

Realizacja celu II zostanie zapewniona poprzez szereg przedsięwzięć zagregowanych w ramach następujących kierunków:

- II.1. Poprawa stanu infrastruktury technicznej
- II.2. Przeciwdziałanie niskiej emisji oraz wsparcie działań zwiększających efektywność energetyczną budynków mieszkalnych oraz użyteczności

publicznej

- II.3. Odnowa i rewitalizacja fizyczna przestrzeni publicznych
- II.4. Adaptacja i remont istniejących obiektów oraz nadanie im nowych funkcji
- II.5. Podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej i kształtowanie postaw ekologicznych

CEL III. AKTYWIZACJA POTENCJAŁU ZAWODOWEGO I PRZEDSIĘBIORCZEGO MIESZKAŃCÓW

W odpowiedzi na zdiagnozowane problemy w sferze gospodarczej, na obszarze rewitalizacji zostaną podjęte kompleksowe działania zwiększające do wzrostu aktywności zawodowej mieszkańców oraz wspierające rozwój działalności gospodarczej. Nacisk zostanie położony przede wszystkim na działania ukierunkowane na rozwój nowych kompetencji zawodowych. Oferta dostępnych narzędzi będzie stanowiła odpowiedź na wymagania lokalnego rynku, co pozwoli zapewnić efektywność działań. Dzięki koordynowaniu działań przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy możliwe będzie stworzenie atrakcyjnej oferty szkoleniowej, a tym samym zwiększenie szans pracownika na rynku pracy. Wsparcie ukierunkowane zostanie w szczególności na osoby znajdujące się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy - przede wszystkim osoby, które mają trudności z wejściem czy też powrotem na rynek pracy.

Działania w ramach tego celu obejmą również kreowanie warunków dla rozwoju indywidualnej przedsiębiorczości i samozatrudnienia na obszarze rewitalizacji. Dzięki odpowiednio dostosowanej ofercie doradczej, szkoleniowej oraz zapewniającej wsparcie finansowe na początkowym etapie prowadzenia działalności gospodarczej zostanie zaktywizowany potencjał przedsiębiorczy mieszkańców.

Realizacji założeń celu III służyć będą następujące kierunki działań:

- III.1. Podniesienie kompetencji zawodowych osób pozostających bez pracy

- III.2. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i samozatrudnienia
- III.3. Tworzenie warunków lokalowych dla rozwoju i prowadzenia działalności gospodarczej

II.3. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

II.3.1. Przedsięwzięcia podstawowe

Program Rewitalizacji Gminy Psary realizowany będzie przez projekty i przedsięwzięcia o znaczeniu podstawowym oraz uzupełniającym. Zaplanowane działania wynikają ze zdiagnozowanych potrzeb rewitalizacyjnych w obszarze społecznym, technicznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym oraz środowiskowym). Przedsięwzięcie te zapewniają osiągnięcie zakładanych celów i kierunków działań. Poniżej zamieszczono zestawienie przedsięwzięć, natomiast ich charakterystyka zawarta została w załączniku 1.

Tab. 8. Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

nr	Tytuł
A01	Aktywizacja zawodowa, rozwój przedsiębiorczości
A02	Przebudowa bazy Zakładu Gospodarki Komunalnej w Dąbiu
A03	Remont budynku byłej szkoły w Gołąszy Górnej ze zmianą sposobu użytkowania
A04	Upowszechnienie edukacji przedszkolnej wśród dzieci w wieku 3-4 lat oraz poprawa jakości świadczonych usług w placówkach wychowania przedszkolnego na terenie Gminy Psary
A05	Modernizacja przedszkola przy szkole podstawowej w Dąbiu
A06	Usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Psary
A07	Przeciwdziałanie niskiej emisji poprzez wymianę źródeł ciepła i budowę instalacji odnawialnych źródeł energii w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych na terenie Gminy Psary
A08	Program Ograniczania Niskiej Emisji na terenie Gminy Psary
A09	Instalacja systemów fotowoltaicznych dla budynków użyteczności publicznej w Gminie Psary
A10	Termomodernizacja budynku byłej szkoły w Gołąszy Górnej
A11	Edukacja ekologiczna
A12	Szkoła i ja
A13	Rozwiń Skrzydła
A14	Aktywna integracja rodzin - wsparcie usług świadczonych przez Centrum Usług Społecznych przy remizie OSP w Strzyżowicach
A15	Jestem aktywny
A16	Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego poprzez rozbudowę systemu monitoringu na terenie Gminy Psary tj. montażu systemu SSWiN oraz CCTV, a także radiowęzłów
A17	Klub aktywnego mieszkańca w budynku dawnej szkoły w Gołąszy Górnej
A18	Bezpieczny senior – teleopieka jako nowoczesna forma opieki nad osobami w wieku poprodukcyjnym

Źródło: opracowanie na podstawie zgłoszonych fiszek projektowych

II.3.2. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

W ramach rewitalizacji przewidziano również realizację przedsięwzięć istotnych ze względu na realizowanie poszczególnych kierunków działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową. Ze względu na ich zakres stanowią one tzw. działania uzupełniające. Zestawienie zamieszczono poniżej, natomiast szczegółowy opis zawarty jest w załączniku 1.

Tab. 9. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

nr	Tytuł
B01	Wymiana wodociągu w miejscowości Brzękowice Górne, Dąbie i Gołąsza Górna
B02	Budowa chodników przy drogach gminnych i powiatowych
B03	Przedłużenie ul. Kościelnej w Dąbiu
B04	Zagospodarowanie otoczenia remizy OSP w Dąbiu
B05	Budowa drogi w Brzękowicach Górnych
B06	Budowa parkingu przy OSP w Gołąszy Górnej
B07	Nasadenia zieleni przy obiektach użyteczności publicznej

Źródło: opracowanie na podstawie zgłoszonych fiszek projektowych

II.4. Mechanizm zapewnienia komplementarności działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Proces rewitalizacji w Gminie Psary prowadzony będzie poprzez zachowanie podstawnych wymagań związanych z komplementarnością przestrzenną, problemową, proceduralno-instytucjonalną, międzyokresową oraz źródeł finansowania.

a) komplementarność przestrzenna

Zaplanowane w ramach rewitalizacji przedsięwzięcia odpowiadają na zdiagnozowane problemy. Ich realizacja odbywać się będzie głównie w granicach obszaru rewitalizacji. Wyjątek stanowią będą przedsięwzięcia, które ze względu na swoje uwarunkowania odbywać się będą poza obszarem. Są to przedsięwzięcia ukierunkowane na wyrównanie szans edukacyjnych dzieci (projekty realizowane będą w placówkach edukacyjnych, do których uczęszczają dzieci z obszaru rewitalizacji) czy też aktywizujące i integrujące rodziny

(np. w Strzyżowicach funkcjonuje Centrum Usług Społecznych, w ramach którego realizowane będą działania ukierunkowane na poprawę kapitału społecznego obszaru rewitalizacji). Projekty infrastrukturalne (rewitalizacja budynków w celu nadania im nowych funkcji - np. projekt A02 i A03) stanowią dopełnienie dla przedsięwzięć społecznych (np. A01 i A15). Dzięki spełnieniu tego warunku zagwarantowana zostanie większa efektywność działań naprawczych. Takie ukierunkowanie przestrzenne rewitalizacji zapewni spójność obszaru rewitalizacji oraz będzie przeciwdziałać marginalizacji północnej części Gminy.

b) Komplementarność problemowa

W ramach ustalania przedsięwzięć podstawowych (lista A) oraz uzupełniających (lista B) uwzględniono konieczność zachowania spójności i komplementarności problemowej. Dzięki temu przedsięwzięcia dopełniają się tematycznie. Zdiagnozowane problemy społeczne zminimalizowane zostaną przez przedsięwzięcia o charakterze „miękkim”, które zostaną wzmocnione poprzez zadania o charakterze stricte infrastrukturalnym. Jako przykład podać można remont budynku byłej szkoły w Gołszy Górnej ze zmianą sposobu użytkowania (A03) Działanie inwestycyjne polegające na rewitalizacji fizycznej uwzględnia w swym zakresie stworzenie miejsc dla pobudzania aktywności mieszkańców. Obiekt ma stanowić wielofunkcyjną przestrzeń oferującą m.in. mieszkania chronione, pomieszczenia na potrzeby Ośrodka Pomocy Społecznej, pomieszczenia dla rozwoju działalności Klubu Seniora czy też pomieszczenia biurowe na wynajem (komplementarność z projektem A 17 i A18).

Dzięki komplementarności przedsięwzięć społecznych z infrastrukturalnymi nie nastąpi tzw. fragmentacja działań, co utrudnia efektywnego wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszaru rewitalizacji.

c) komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Zapewnienie komplementarności proceduralno-instytucjonalna zostało zagwarantowane poprzez odpowiednie przygotowanie systemu zarządzania programem rewitalizacji. Już na etapie opracowania dokumentu zaproszeni do współpracy (m.in. w ramach warsztatów) zostali mieszkańcy, przedstawiciele instytucji, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorcy. Również

przedstawiciele różnych grup zaproszeni zostali do złożenia propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Ponadto został powołany Zespół ds. Rewitalizacji, który stanowił swoistą jednostkę pomocniczą w opracowaniu dokumentu, jak również pełnił rolę łącznika pomiędzy Urzędem Gminy a potencjalnymi uczestnikami rewitalizacji.

Prowadzenie rewitalizacji w Psarach oparte będzie na koordynacji działań realizowanych przez różnych interesariuszy. Realizatorami i odbiorcami przedsięwzięć są:

- jednostka samorządowa,
- mieszkańcy obszaru rewitalizacji,
- instytucje kultury,
- organizacje pozarządowe,
- przedsiębiorcy,
- placówki oświatowe,
- Ośrodek Pomocy Społecznej.

d) komplementarność międzyokresowa

Gmina Psary przystępuje kolejny raz do realizacji programu rewitalizacji. W ramach kluczowych działań wpisanych w uchwalony w 2010 roku LPR, wskazano szereg działań, przede wszystkim o infrastrukturalnym zakresie. Obecny Program Rewitalizacji wraz z zaproponowanymi przedsięwzięciami stanowi uzupełnienie dla działań realizowanych przez Gminę m.in. w ramach wsparcia Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz innych dostępnych źródeł wsparcia finansowego. Analiza realizowanych przez Gminę i planowanych do realizacji przedsięwzięć wskazuje, że przewagę stanowiły przedsięwzięcia infrastrukturalne i społeczne realizowane miejscowościach położonych w południowej i zachodniej części Gminy. Działania podejmowane w ramach obecnej perspektywy stanowią uzupełnienie dotychczasowych kierunków rozwoju. Tym samym zapewnione zostaną warunki niezbędne dla wdrożenia zasad zrównoważonego, równomiernego rozwoju przeciwdziałającego marginalizacji wybranych obszarów.

e) komplementarność źródeł finansowania

Zapewnienie komplementarności problemowej w ramach rewitalizacji w Gminie Psary związane jest komplementarnością źródeł finansowania. Wśród przedsięwzięć rewitalizacyjnych uwzględniono różną strukturę finansowania. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne finansowane będą ze środków publicznych (wkład własny Gminy, wkład Powiatu Będzińskiego) oraz w ramach możliwego wsparcia z regionalnych, krajowych oraz unijnych programów (Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych, Bank Gospodarstwa Krajowego, Program ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań "Razem Bezpieczniej" im. Władysława Stasiaka, Fundusz Termomodernizacji i Remontów). Komplementarność źródeł finansowania obejmie również synergię pomiędzy projektami społecznymi (finansowanymi w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego) oraz infrastrukturalnymi (finansowanymi w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego).

V. Ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji

Kompleksowość zaplanowanych przedsięwzięć determinuje źródła finansowania poszczególnych działań rewitalizacyjnych. Ich realizacja uwzględnia zróżnicowaną strukturę finansowania.

Tab. 10. Źródła finansowania przedsięwzięć

nr	Tytuł	koszt całkowity	wkład Gminy	środki UE	inne środki publiczne
A01	Aktywizacja zawodowa, rozwój przedsiębiorczości	1 000 000,00	+	+	
A02	Przebudowa bazy Zakładu Gospodarki Komunalnej w Dąbiu	1 000 000,00	+	+	
A03	Remont budynku byłej szkoły w Gołąszy Górnej ze zmianą sposobu użytkowania	800 000,00	+	+	+
A04	Upowszechnienie edukacji przedszkolnej wśród dzieci w wieku 3-4 lat oraz poprawa jakości świadczonych usług w placówkach wychowania przedszkolnego na terenie Gminy Psary	733 966,46	+	+	
A05	Modernizacja przedszkola przy szkole podstawowej w Dąbiu	1 000 000,00	+		+
A06	Usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Psary	1 000 000,00	+	+	
A07	Przeciwdziałanie niskiej emisji poprzez wymianę źródeł ciepła i budowę instalacji odnawialnych źródeł energii w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych na terenie Gminy Psary	2 142 978,56	+	+	
A08	Program Ograniczania Niskiej Emisji na terenie Gminy Psary	5 000 000,00	+		+
A09	Instalacja systemów fotowoltaicznych dla budynków użyteczności publicznej w Gminie Psary	1 000 000,00	+	+	
A10	Termomodernizacja budynku byłej szkoły w Gołąszy Górnej	1 000 000,00	+	+	+
A11	Edukacja ekologiczna	70 000,00	+		+
A12	Szkoła i ja	1 000 000,00	+	+	
A13	Rozwiń Skrzydła	350 000,00	+	+	
A14	Aktywna integracja rodzin - wsparcie usług świadczonych przez Centrum Usług Społecznych przy remizie OSP w Strzyżowicach	319 941,81	+	+	
A15	Jestem aktywny	150 000,00	+	+	
A16	Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego poprzez rozbudowę systemu monitoringu na terenie Gminy Psary tj. montażu systemu SSWiN oraz CCTV, a także radiowęzłów	130 000,00	+		+
A17	Klub aktywnego mieszkańca w budynku dawnej szkoły w Gołąszy Górnej	122 000,00	+	+	
A18	Bezpieczny senior – teleopieka jako nowoczesna forma opieki nad osobami w wieku poprodukcyjnym	900 000,00	+	+	
B01	Wymiana wodociągu w miejscowości Brzękowice	2 000 000,00	+	+	+

	Górne, Dąbie i Gołąsza Górna				
B02	Budowa chodników przy drogach gminnych i powiatowych	1 000 000,00	+		+
B03	Przedłużenie ul. Kościelnej w Dąbiu	500 000,00	+	+	
B04	Zagospodarowanie otoczenia remizy OSP w Dąbiu	500 000,00	+	+	
B05	Budowa drogi w Brzękowicach Górnych	580 000,00	+	+	
B06	Budowa parkingu przy OSP w Gołąszy Górnej	100 000,00	+	+	
B07	Nasadzenia zieleni przy obiektach użyteczności publicznej	100 000,00	+		

Źródło: opracowanie na podstawie zgłoszonych fiszek projektowych

VI. System realizacji (wdrażania) Programu Rewitalizacji

Zarządzanie Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Psary realizowane będzie zgodnie z zasadą partnerstwa i partycypacji. W proces wdrażania dokumentu zaangażowani zostaną:

- Wójt Gminy Psary, który będzie odpowiedzialny za zatwierdzenie Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz raportów ze stopnia realizacji.
- Radę Gminy, która będzie m.in. uchwałała Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Psary oraz, w przypadku takiej konieczności, jego aktualizację.
- Zespół ds. Rewitalizacji (proponuje się by na bazie powołanego Zarządzeniem nr 120.39/2016 z dnia 12.04.2016 r. zespołu ds. sporządzenia Programu Rewitalizacji Gminy Psary powołany został Zespół ds. Rewitalizacji. Stanowiłby on organ opiniotwórczo-doradczy Wójta Gminy Psary. Zadaniem Zespołu byłoby również opracowywanie raportów ze stopnia realizacji LPR oraz przedkładaniem ich do zaopiniowania i zatwierdzenia przez Radę Gminy i Wójta Gminy Psary. Funkcjonowanie Zespołu zapewni skuteczne zarządzanie wdrażaniem LPR oraz przyczyni się do właściwego prowadzenia procesu wdrażania, monitorowania i ewaluacji. Pozwoli również na możliwie szybkie reagowanie na zmiany oraz bariery w procesie wdrażania zapisów LPR.
- Realizatorów przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Szczególnie ważnym elementem wdrażania i zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Psary będzie integrowanie działań pomiędzy interesariuszami: Gminą Psary, jednostkami organizacyjnymi Gminy, instytucjami kultury, placówkami oświatowymi, Powiatowym Urzędem Pracy, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami i oczywiście mieszkańcami. Proces ten odbywać się będzie poprzez realizację przedsięwzięć partnerskich oraz inicjowanie działań zmierzających do aktywnego uczestnictwa ww. uczestników w procesie rewitalizacji.

Istotnym elementem w zarządzaniu LPR będzie monitorowanie stopnia jego

realizacji. Pozwoli to w odpowiednim momencie wychwycić sytuacje krytyczne, które przeszkodzą we właściwym wdrażaniu Lokalnego Programu Rewitalizacji. Monitoring będzie procesem ciągłym. Będzie on obejmował:

- zmiany na obszarze rewitalizacji,
- stopień realizacji przedsięwzięć.

Niezbędnym elementem zaprojektowanego systemu monitoringu będzie gromadzenie danych statystycznych spójnych z informacjami wykorzystanymi podczas wyznaczania obszaru rewitalizacji. Podstawowym źródłem informacji będą:

- Główny Urząd Statystyczny,
- Urząd Gminy i jego Wydziały,
- jednostki organizacyjne Gminy Psary
- instytucje zewnętrzne (m.in. Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowa Komenda Policji, jednostki oświatowe, instytucje kultury),
- inne, możliwe dostępne źródła informacji.

Monitoring obejmie następujące wskaźniki:

- udział bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców (%),
- udział bezrobotnych długotrwale w ogólnej liczbie bezrobotnych (%) ,
- udział bezrobotnych powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych (%),
- liczba rodzin ze względu na ubóstwo na 1000 mieszkańców,
- liczba zdarzeń karalnych na 1000 mieszkańców,
- "Niebieskie Karty" na 1000 mieszkańców ,
- średni wynik gimnazjalny (%),
- frekwencja wyborcza (%),
- udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców (%),
- liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców,
- udział budynków ogrzewanych na węgiel w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych (%),
- udział budynków wybudowanych do 1970 roku (%),
- liczba podmiotów usług podstawowych dla ludności.

Stopień realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych monitorowany będzie

poprzez gromadzenie od realizatorów działań informacji o osiągnięciu wskaźników:

CEL I. Zapewnienie spójności społecznej obszaru rewitalizacji

- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w projekcie (os.) – wzrost,
- Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej (os.) - wzrost

CEL. II. Zapewnienie wysokiej jakości ładu przestrzennego i środowiskowego

- Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.) – wzrost,
- Powierzchnia zrewitalizowanego obiektu (m²) - wzrost
- Liczba osób korzystających z infrastruktury objętej wsparciem (os.) – wzrost,
- Masa wycofanych z użytkowania i unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest (t) – wzrost,
- Stopień redukcji PM10 (t/rok) - wzrost
- Długość przebudowanej drogi (mb) – wzrost

CEL III. Aktywizacja potencjału zawodowego i przedsiębiorczego mieszkańców

- Liczba osób, które otrzymają środki na podjęcie działalności gospodarczej w projekcie (os.) – wzrost
- Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (razem z pracującymi na własny rachunek) (os.) - wzrost

Efektem monitorowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Psary będzie raport, który obejmował będzie informacje o stopniu osiągnięcia poszczególnych celów i kierunków działań. Częstotliwość przygotowania sprawozdania powinna być dopasowana do terminarza roku budżetowego. Pozwoli to planowanie środków na realizację zadań. W przypadku konieczności wprowadzanie zmian w Programie Rewitalizacji (np. na wypadek konieczności zaktualizowania listy projektów) aktualizacja przygotowana zostanie przez Zespół ds. Rewitalizacji i zaopiniowana oraz zatwierdzona przez Radę Gminy i Wójta Gminy Psary.

VII. Włączenie społeczne

Prace na etapie przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Psary uwzględniły konieczność włączenia społeczności lokalnej już na etapie przygotowania rewitalizacji.

Partycypacja społeczna przebiegała z użyciem następujących narzędzi:

- **warsztaty i spotkania konsultacyjne:**

W ramach prac nad dokumentem zorganizowano warsztat delimitacyjno-problemowy. Spotkanie odbyło się 10 maja 2016 roku. Jego przedmiotem było przedstawienie istoty, celów i zasad prowadzenia rewitalizacji. Ponadto przedstawiono i poddano dyskusji wyniki prac nad wyznaczeniem obszarów zdegradowanych oraz proponowanych do rewitalizacji. Podczas spotkania zaproszono uczestników do zgłaszania propozycji przedsięwzięć mających na celu kompleksową rewitalizację obszaru wsparcia. Omówiono fiszkę projektową oraz doprecyzowano zakres możliwych przedsięwzięć.

- **otwarta debata:**

W ramach konsultacji społecznych w październiku przeprowadzono otwartą debatę z mieszkańcami. Jej celem była prezentacja ostatecznej wersji dokumentu oraz zebranie uwag i wniosków.

- **ankietyzacja:**

Na etapie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, jak również konsultacji diagnozy mieszkańcy zaproszeni zostali do wzięcia udziału w badaniu ankietowym. Ankieta dostępna była na stronie www.psary.pl, w wersji formularza on-line oraz w wersji papierowej. Termin zbierania ankiet: 27 kwietnia – 10 maja 2016 r. Wyniki ankiety posłużyły doprecyzowaniu informacji o szczególnych problemach i potrzebach rewitalizacyjnych.

Ostatnim etapem włączenia mieszkańców w projektowanie rewitalizacji było poddanie konsultacjom ostatecznej wersji Lokalnego Programu Rewitalizacji. Przyjęto następujące formy:

- zbieranie uwag w formie papierowej (Urząd Gminy Psary, ul. Malinowicka 4, 42-512 Psary),

- zbieranie uwag w formie elektronicznej (na adres kierownikrozwoju@psary.pl),
- **zbieranie uwag ustnych** - przez cały czas trwania konsultacji w mieszkańcy mogli zgłaszać swoje uwagi pracownikom Wydziału Inwestycji i Rozwoju.

Na etapie wdrażania i monitorowania LPR planuje się angażowanie interesariuszy w rewitalizację poprzez zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach skierowanych bezpośrednio do mieszkańców (projekty o charakterze społecznym). Ponadto prowadzone będą działania informacyjne o zakresie prowadzonej rewitalizacji. W ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych promowana będzie idea rewitalizacji. Dzięki temu wzrośnie szansa na aktywne włączenie się mieszkańców w proces rewitalizacji przez m.in. zgłaszanie własnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Lokalny Program Rewitalizacji jest bowiem dokumentem otwartym, którego głównym zadaniem jest „koordynowanie” działań wynikających z lokalnych, społecznych potrzeb rewitalizacyjnych zgłaszanych przez mieszkańców.

VIII. Spójność programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

VIII.1. Spójność z dokumentami na szczeblu lokalnym

Strategia Rozwoju Gminy Psary na lata 2016-2025

Program Rewitalizacji Gminy Psary jest jednym z kluczowych dokumentów w obszarze planowania strategicznego. Obejmuje działania, które stanowią odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby mieszkańców. Tym samym jest spójny z innymi dokumentami na szczeblu lokalnym. LPR jest elementem szerszego planu rozwojowego, zarysowanego w Strategii Rozwoju Gminy Psary na lata 2016-2025.

Oba dokumenty stawiają za cele wsparcie rozwoju kapitału ludzkiego i spójności społecznej (LPR cel 1, SRG cel 1 i 3), poprawę ładu przestrzennego m.in. przez rozwój infrastruktury społecznej i technicznej (LPR cel 2, SRG cel 1 i 2) oraz poprawę jakości środowiska przyrodniczego (LPR cel 2, SRG cel 2). Zdefiniowane w Lokalnym Programie Rewitalizacji kierunki działań rewitalizacyjnych są spójne z obszarami i celami strategicznymi Strategii. W szczególności silnie powiązane są zagadnienia tematyczne dotyczące aktywizacji zawodowej, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, rozwoju infrastruktury społecznej, poprawy jakości powietrza atmosferycznego oraz wspierania rozwoju działalności gospodarczej.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Psary

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Psary jest zgodny z obowiązującym Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Psary (SUiKZP) i nie wpływa na dotychczasowy układ funkcjonalno-przestrzenny gminny. W dokumencie tym wskazano, że polityka przestrzenna gminy odpowiada zasadom:

- zrównoważonego rozwoju gminy - rozumianego jako taki rozwój społeczno –gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań

politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń;

- ładu przestrzennego w zagospodarowaniu terenów oraz strukturze użytkowania
- równorzędności interesu publicznego i indywidualnych interesów obywateli oraz podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy.

Oba dokumenty (LPR oraz SUIKZP) wskazują na konieczność realizacji przestrzennych procesów rozwojowych w sposób kompleksowy i wszechstronny w obszarach: społecznym, gospodarczym, środowiskowym i infrastrukturalno-technicznym. Mają one bowiem przyczyniać się do poprawy jakości życia mieszkańców. Można zatem stwierdzić, że LPR wpisuje się w realizację dotychczasowej polityki przestrzennej Gminy Psary.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Psarach na lata 2014-2020

W dokumencie Strategii wskazano na konieczność inwestowania w kapitał ludzki dając tym samym szansę rozwoju swoim mieszkańcom, przeciwdziałając wykluczeniu społecznemu oraz dążąc do wspierania rodzin.

Działania służące osiągnięciu wyżej wymienionej misji obejmują całe spektrum narzędzi służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, poprawie jakości życia osób niepełnosprawnych, wspieraniu i promowaniu działań z obszaru profilaktyki, wzmocnieniu bezpieczeństwa publicznego czy rozwoju i wzmocnienia rodziny, tzn. szeroko rozumianego rozwoju kapitału społecznego i ludzkiego. Dlatego też uznaje się, że obydwie dokumenty charakteryzuje komplementarność tematyczna i problemowa.

VIII.2. Spójność z dokumentami na szczeblu ponadlokalnym Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego "Śląskie 2020+"

Rewitalizacja Gminy Psary wpisuje się w szerszą koncepcję rozwoju

województwa śląskiego ujętą w uchwalonej w lipcu 2013 roku Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego. Program Rewitalizacji uwzględnia realizację założeń polityki regionalnej a tym samym wpisuje się w strategiczne obszary wskazane w dokumencie regionalnym.

Założenia GPR Psar wpisują się przede wszystkim w grupę celów „Szanse Rozwojowe Mieszkańców” a przede wszystkim w B.2. Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców oraz B.3. Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne ukierunkowane na poprawę ładu przestrzennego i środowiskowego wpisują się natomiast cele: C.1. Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska oraz C.3. Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni. Natomiast kompleksowe działania związane z aktywizacją zawodową oraz wsparciem indywidualnej przedsiębiorczości wpisują GPR Gminy Psary w cele: A.2. Otwarty i atrakcyjny rynek pracy oraz A.4. Przedsiębiorczość lokalna i społeczna wykorzystująca lokalne rynki pracy i potencjały

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 jest obecnie najważniejszym narzędziem realizacji polityki spójności na obszarze województwa. Założenia celów strategicznych oraz kierunków działań w Gminie Psary wpisują się w poszczególne osie priorytetowe RPO WSL 2014-2020. Stanowią tym samym kontynuację i uszczegółowienie założeń polityki regionalnej i przyczyniają się do realizacji jej założeń na szczeblu regionalnym.

Tab. 11. Spójność programu rewitalizacji z RPO WSL 2014-2020

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Psary	Osie priorytetowe RPO WSL 2014-2020									
	III Konkurencyjność MŚP	IV Efektywność energetyczna, odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna	V Ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów	VI Transport	VII Regionalny rynek pracy	VIII Regionalne kadry gospodarki opartej na wiedzy	IX Włączenie Społeczne	X Rewitalizacja oraz infrastruktura społeczna i zdrowotna	XI Wzmocnienie potencjału edukacyjnego	XII Infrastruktura edukacyjna
CEL I. ZAPEWNIENIE SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ OBSZARU REWITALIZACJI										
CEL II. ZAPEWNIENIE WYSOKIEJ JAKOŚCI ŁADU PRZESTRZENNEGO I ŚRODOWISKOWEGO										
CEL III. AKTYWIZACJA POTENCJAŁU ZAWODOWEGO I PRZEDSIĘBIORCZEGO MIESZKAŃCÓW										

Źródło Opracowanie własne na podstawie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020

Gmina Psary, przystąpiła do Związku Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego. Tym samym poprzez swoje pośrednie i bezpośrednie działania przyczynia się do realizacji założeń Strategii Zintegrowanych Inwestycji Rozwoju Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020. Dokument ten ma na celu ukierunkowanie na realizację działań, zmierzających do wzmocnienia konkurencyjności metropolii górnośląskiej wraz z jej strefą bezpośrednich powiązań. Gmina Psary zakwalifikowana została do tzw. Bezpośredniego Obszaru Funkcjonalnego (BOF) Metropolii Górnośląskiej.

Dzięki realizacji założeń Programu Rewitalizacji, Gmina Psary wpisuje się ogólną misję ZIT, którą jest osiągnięcie spójności wewnętrznej i niwelowanie problemów stojących na przeszkodzie aktywowaniu wewnętrznych potencjałów. Misja ta realizowana będzie poprzez dwa cele strategiczne:

- CS1. Rozwój kapitału ludzkiego bazujący na zatrudnialności i spójności społeczno-gospodarczej SC,
- CS2. Zdrowe środowisko życia w SC dzięki zmniejszonej antropopresji.

Cele określone w programie rewitalizacji oraz poszczególne działania rewitalizacyjne wpisują się bezpośrednio w powyższe cele strategii ZIT przede wszystkim ze względu na położenie dużego nacisku na aktywizację zawodową

mieszkańców, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, podniesieniu jakości kapitału społecznego (spójność z celem CS1) oraz ochronę powietrza i efektywność energetyczną (spójność z celem CS2). Potwierdzeniem tego faktu jest bezpośrednia spójność poszczególnych przedsięwzięć z zapisami Strategii ZIT: A02, A03, A06 – A10.

Spis Rycin

Ryc. 2. Położenie Gminy Psary na tle powiatu będzińskiego.	6
Ryc. 2. Miejscowości w Gminie Psary	6
Ryc. 3. Ludność Gminy Psary w latach 2010-2014	7
Ryc. 4. Saldo migracji na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014	9
Ryc. 5. Ludność Gminy Psary według ekonomicznych grup wieku w latach 2010-2014.....	10
Ryc. 6. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców. .	10
Ryc. 7. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w całkowitej liczbie ludności.	11
Ryc. 8. Udział bezrobotnych długotrwale w ogólnej liczbie bezrobotnych.	12
Ryc. 9. Udział bezrobotnych w wieku powyżej 50 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych.	13
Ryc. 10. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo na 1000 mieszkańców.	15
Ryc. 11. Wskaźnik przestępczości	16
Ryc. 12. Wskaźnik zagrożenia przestępczością.....	17
Ryc. 13. Liczba "Niebieskich kart" na 1000 mieszkańców.	17
Ryc. 14. Średni wynik egzaminu gimnazjalnego.	20
Ryc. 15. Frekwencja w wyborach parlamentarnych 2015.	21
Ryc. 16. Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców.	23
Ryc. 17. Położenie komunikacyjne Gminy Psary	24
Ryc. 18. Liczba podmiotów usług podstawowych dla ludności.....	29
Ryc. 19. Udział budynków ogrzewanych na węgiel w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych.	30
Ryc. 20. Udział budynków wybudowanych przed 1970 rokiem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych.	31
Ryc. 21. Zasięg obszaru zdegradowanego.	33
Ryc. 22. Zasięg obszaru rewitalizacji w Gminie Psary	34

Spis Tabel

Tab. 1. Liczba ludności w gminach powiatu będzińskiego w latach 2010 - 2014..	7
Tab. 2. Liczba mieszkańców Gminy Psary, stan na 31.12.2014 r.	8
Tab. 3. Ochotnicze Straże Pożarne w Gminie Psary	18
Tab. 4. Wyniki z egzaminu końcowego szóstoklasisty gmin powiatu będzińskiego.....	19
Tab. 5. Wyniki z egzaminu gimnazjalnego Gminy Psary.....	20
Tab. 6. Wskaźnik nasycenia podmiotami NGO w latach 2010-2014	21
Tab. 7. Zestawienie wskaźników do wyznaczenia obszaru zdegradowanego	32
Tab. 8. Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne	42
Tab. 9. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	43
Tab. 10. Źródła finansowania przedsięwzięć	47
Tab. 11. Spójność programu rewitalizacji z RPO WSL 2014-2020	57

Załącznik 1. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

A01	Aktywizacja zawodowa, rozwój przedsiębiorczości.	
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Psary lub Gminny Ośrodek Kultury w Psarach	
Lokalizacja projektu	Ostateczna lokalizacja zostanie określona po ustaleniu możliwości lokalowych realizatora	
Przewidywany okres realizacji projektu	I.2019 – I.2023	
Cel projektu: Rozwijanie przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji jest podstawowym warunkiem ożywienia rozwoju i wielofunkcyjnego zagospodarowania obszarów wiejskich. Przypada to w udziale ludziom aktywnym, solidaryzującym się ze środowiskiem lokalnym i akceptującym w pełni kulturę wiejską. Wieś obok produkcji żywności jest dobrym miejscem do życia (funkcja mieszkaniowa), miejscem wypoczynku (różnorodne formy turystyki), miejscem ochrony naturalnego środowiska, ochrony tożsamości i kultury narodowej, jak też miejscem prowadzenia różnorodnej działalności gospodarczej (nowe możliwości wynikające z nowoczesnych technik pracy na odległość i obniżenia kosztów transportu). Projekt przyczyni się do wzrostu poziomu przedsiębiorczości i samozatrudnienia, poprzez poprawę dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania na obszarze rewitalizacji. Wzrost poziomu przedsiębiorczości i samozatrudnienia, poprzez poprawę dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania na terenach rewitalizacji jako jeden z obszarów wsparcia przyczyniających się do podniesienia społecznej, gospodarczej i przestrzennej spójności gminy Psary poprzez realizację kompleksowych, komplementarnych i zintegrowanych terytorialnie projektów i działań rewitalizacyjnych. Przedmiotowy projekt jest zgodny z celem rewitalizacyjnym w zakresie rynku pracy jakim jest reintegracja zawodowa osób wykluczonych z rynku pracy i wspieranie samozatrudnienia oraz tworzenia i rozwoju działalności gospodarczych generujących nowe miejsca pracy. Projekt docelowo przyczyni się do wzrostu poziomu zatrudnienia wielkości mikro i małych firm.		
Zakres działań: Wsparcie zostanie ukierunkowane na osoby znajdujące się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, przede wszystkim osoby, które mają trudności z wejściem czy też powrotem na rynek pracy, osoby pracujące i wsparcie firm w początkowym okresie działalności. W ramach projektu będą realizowane następujące działania: 1. Wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej na obszarze rewitalizacji, poprzez zastosowanie m.in. następujących instrumentów: coaching, diagnoza kompetencji zawodowych w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej, doradztwo (indywidualne i grupowe), szkolenia, dotacje w wys. 50 tys. zł na rozpoczęcie działalności gospodarczej, wsparcie pomostowe). 2. Wsparcie firm w początkowym okresie działalności na obszarze rewitalizacji, poprzez zastosowanie następujących instrumentów: mentoring, coaching, szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności niezbędnych do prowadzenia działalności gospodarczej dla osób rozpoczynających działalność, kursy i szkolenia w zakresie tworzenia nowoczesnych modeli biznesowych budowy i rozwoju firm, poradnictwo w zakresie prowadzenia bieżącej działalności gospodarczej m.in. poprzez porady prawne, podatkowe, marketingowe, itp.		
Grupa odbiorców: Mieszkańcy Gminy Psary (priorytetowo z miejscowości Brzękowice Górne, Dąbie, Gołąsza Dolna, Gołąsza Górna.)		
Wskaźniki produktu	Liczba osób, które otrzymają środki na podjęcie działalności gospodarczej w projekcie (os.)	20
Wskaźniki rezultatu	Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (razem z pracującymi na własny rachunek) (os.)	20
CEL rewitalizacji: I, III		

Szacunkowy koszt realizacji
Kwota całkowita: 1.000.000,00 zł

A02	Przebudowa bazy Zakładu Gospodarki Komunalnej w Dąbiu	
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Psary Zakład Gospodarki Komunalnej w Psarach	
Lokalizacja projektu	Dąbie	
Przewidywany okres realizacji projektu	I.2016 – IV.2018	
Cel projektu: Celem projektu jest przebudowa obiektu Zakładu Gospodarki Komunalnej w Dąbiu, z wydzielaniem części budynku na potrzeby organizacji działań z zakresu aktywizacji zawodowej mieszkańców (zaplecze szkoleniowo-warsztatowe). Projekt odpowiada na potrzeby obszaru rewitalizacji w zakresie aktywizacji zawodowej mieszkańców.		
Zakres działań: Przebudowa budynku wraz z częścią garażową oraz zagospodarowanie terenu wokół obiektu. Działania te mają przyczynić się do zmiany funkcji budynku, tj. dostosowania istniejących pomieszczeń na potrzeby prowadzenia działalności edukacyjnej i warsztatowej w zakresie podnoszenia kompetencji zawodowych mieszkańców. Dzięki realizacji niniejszego przedsięwzięcia możliwa będzie realizacja projektów nr A15		
Grupa odbiorców: Mieszkańcy miejscowości Brzękowice Górne, Dąbie i Gołusza Górna, Gołusza Dolna		
Wskaźniki produktu	Powierzchnia zrewitalizowanego obiektu (m2)	3385,64 m ² powierzchnia terenu, w tym 596,07 m2 powierzchnia zabudowy budynków
Wskaźniki rezultatu	Liczba użytkowników korzystających ze wspartej infrastruktury (os.)	Wartość docelowa zostanie określona na etapie późniejszym
CEL rewitalizacji: II		
Szacunkowy koszt realizacji Kwota całkowita: 1.000.000,00 zł		

A03	Remont budynku byłej szkoły w Gołąsży Górnej ze zmianą sposobu użytkowania	
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Psary	
Lokalizacja projektu	Gołąsza Górna	
Przewidywany okres realizacji projektu:	I.2017 – IV.2018	
Cel projektu: Celem projektu jest nadanie nowej funkcji zdegradowanemu budynkowi po byłej szkole w Gołąsży Górnej. Projekt przyczyni się do rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji.		
Zakres działań: Prace remontowe obejmują całościową wymianę pokrycia dachu wraz z nową konstrukcją więźby. Zostanie zastosowane identyczne pokrycie (typ i kolor) jak w istniejącym obiekcie. W obiekcie po byłej Szkole Podstawowej po przebudowie znajdować się będą: mieszkania chronione, pomieszczenia magazynowe ośrodka pomocy społecznej, pomieszczenia dla Klubu Seniora z aneksem kuchennym i pokojem zabaw, pomieszczenia biurowe na wynajem. Program użytkowy przewiduje zmianę sposobu użytkowania części parterowej budynku. Dzięki realizacji niniejszego przedsięwzięcia możliwa będzie realizacja projektów nr A17 oraz A18		
Grupa odbiorców: Mieszkańcy obszaru rewitalizacji		
Wskaźniki produktu	Powierzchnia zrewitalizowanego obiektu (m2)	Powierzchnia terenu 13 801,86 m2, w tym powierzchnia budynku 577,35 m2
Wskaźniki rezultatu	Liczba użytkowników korzystających ze wspartej infrastruktury (os.)	Wartość docelowa zostanie określona na etapie późniejszym
CEL rewitalizacji: II		
Szacunkowy koszt realizacji Kwota całkowita: 800.000,00 zł		

A04	Upowszechnienie edukacji przedszkolnej wśród dzieci w wieku 3-4 lat oraz poprawa jakości świadczonych usług w placówkach wychowania przedszkolnego na terenie Gminy Psary	
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Psary	
Lokalizacja projektu	Gmina Psary (ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji)	
Przewidywany okres realizacji projektu	I.2018 – IV.2018	
Cel projektu: Celem projektu jest zwiększenie liczby dzieci 3 i 4-letnich uczestniczących w edukacji przedszkolnej na terenie gminy oraz zapewnienie im możliwie najlepszych warunków pobytu w przedszkolach.		
Zakres działań: Obecnie na terenie Gminy Psary funkcjonują 2 przedszkola publiczne oraz oddziały przedszkolne przy dwóch szkołach podstawowych, do których uczęszczają oprócz dzieci 6-letnich także dzieci w wieku 3-5 lat. Utworzenie oddziału przedszkolnego dla dzieci nie realizujących jeszcze rocznego przygotowania przedszkolnego przy szkołach podstawowych miało na celu stworzenie możliwości udziału w wychowaniu przedszkolnym dzieciom 3,4,5-letnim z sołectw, w których nie funkcjonują przedszkola. Spora grupa dzieci 3 i 4 letnich w dalszym ciągu nie jest objęta edukacją przedszkolną. Konieczne jest przygotowanie nowych miejsc w przedszkolach i dostosowanie oferty edukacyjnej przedszkoli do potrzeb dzieci 3 i 4 letnich, co umożliwi zwiększenie udziału dzieci 3 i 4 letnich w edukacji przedszkolnej. Celem niniejszego projektu będzie zatem upowszechnienie edukacji przedszkolnej wśród dzieci w wieku 3-4, poprzez utworzenie 1 dodatkowej grupy dla dzieci w wieku 3-4 lat, poszerzenie i dostosowanie oferty zajęć dodatkowych do potrzeb dzieci 3 i 4 letnich we wszystkich przedszkolach na terenie gminy. Podjęte działania będą miały na celu wzbogacenie oferty przedszkoli, uczynienie ich jeszcze bardziej nowoczesnymi i otwartymi na potrzeby dzieci 3-4 letnich i ich rodziców. W ramach projektu organizowane będą m.in. zajęcia umuzykalniające, plastyczno-teatralne, logopedyczne, gimnastyka korekcyjna i nauka pływania, lub ew. inne wynikające z katalogu zajęć MEN. Projekt skierowany będzie do dzieci w wieku 3-4 lat uczęszczających do przedszkoli na terenie Gminy Psary (ze szczególnym uwzględnieniem dzieci z obszaru rewitalizacji). Dzięki realizacji projektu nie tylko edukacja przedszkolna zostanie upowszechniona. Dzięki realizacji projektu wzrośnie szansa powrotu na rynek pracy osób wychowujących dzieci w wieku przedszkolnym.		
Grupa odbiorców: Dzieci w wieku przedszkolnym (ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców miejscowości Brzękowie Górne, Dąbie i Gołasza Górna, Gołasza Dolna)		
Wskaźniki produktu	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie (szt.)	25
Wskaźniki rezultatu	Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej (os.)	25
CEL rewitalizacji: I		
Szacunkowy koszt realizacji Kwota całkowita: 733.966,46 zł		

A05	Modernizacja przedszkola przy szkole podstawowej w Dąbiu	
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Psary	
Lokalizacja projektu	Gmina Psary (ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji)	
Przewidywany okres realizacji projektu:	I.2016 – IV.2018	
Cel projektu: Celem projektu jest zapewnienie dostępu dla mieszkańców do infrastruktury wychowania przedszkolnego na odpowiednim poziomie.		
Zakres działań: Modernizacja przedszkola przy szkole podstawowej w Dąbiu, budowa kuchni obsługującej szkołę i przedszkole.		
Grupa odbiorców: Mieszkańcy miejscowości Brzękowice Górne, Dąbie i Gołusza Górna, Gołusza Dolna		
Wskaźniki produktu	Powierzchnia przebudowanego obiektu (m2)	129,13 m ²
Wskaźniki rezultatu	Liczba użytkowników przebudowanej infrastruktury (os.)	Wartość docelowa zostanie określona na etapie późniejszym
CEL rewitalizacji: II		
Szacunkowy koszt realizacji Kwota całkowita: 1.000.000,00 zł		

A06	Usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Psary	
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Psary	
Lokalizacja projektu	Gmina Psary (ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji)	
Przewidywany okres realizacji projektu	I.2016 – IV.2018	
Cel projektu: Celem projektu jest usunięcie wyrobów zawierających szkodliwy dla zdrowia i środowiska azbest z terenu Gminy Psary.		
Zakres działań: Na terenie Gminy Psary przeprowadzona została inwentaryzacja materiałów azbestowych metodą spisu z natury, mająca na celu określenie lokalizacji, stanu oraz ilości wyrobów zawierających azbest. Na podstawie uzyskanych informacji sporządzono wymagane przepisami prawa ankiety, a następnie opracowane zostało tabelaryczne zestawienie obiektów, na których występuje azbest. Z uzyskanych danych wynika, że wyroby zawierające azbest na terenie Gminy Psary to głównie faliste i płaskie płyty azbestowo-cementowe, służące jako pokrycie dachowe w budynkach mieszkalnych oraz budynkach zabudowy gospodarczej. Obiekty, w których znajdują się wyroby zawierające azbest na terenie Gminy Psary to głównie domy mieszkalne oraz budynki gospodarcze. Działania w ramach projektu będą zatem dotyczyły usunięcia materiałów zawierających azbest z domów mieszkalnych i budynków gospodarczych na terenie gminy, w tym na obszarze rewitalizacji.		
Grupa odbiorców: Mieszkańcy gminy, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji.		
Wskaźniki produktu	Ilość usuniętego azbestu (m ²)	Wartość docelowa zostanie określona na etapie późniejszym
Wskaźniki rezultatu	Masa wycofanych z użytkowania i unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest (t)	Wartość docelowa zostanie określona na etapie późniejszym
CEL rewitalizacji: II		
Szacunkowy koszt realizacji Kwota całkowita: 1.000.000,00 zł		

A07	Przeciwdziałanie niskiej emisji poprzez wymianę źródeł ciepła i budowę instalacji odnawialnych źródeł energii w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych na terenie Gminy Psary	
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Psary	
Lokalizacja projektu	Gmina Psary (ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji)	
Przewidywany okres realizacji projektu:	I.2017 – IV.2018	
Cel projektu: Celem projektu jest przeciwdziałanie niskiej emisji na terenie Gminy Psary poprzez wymianę źródeł ciepła i budowę instalacji odnawialnych źródeł energii w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych na terenie Gminy Psary		
Zakres działań: Projekt stanowi odpowiedź na istniejące problemy związane z zanieczyszczeniem powietrza w regionie. Problemem głównym, uzasadniającym potrzebę realizacji niniejszego przedsięwzięcia jest wysokie zanieczyszczenie powietrza w gminach pyłem zawieszonym i benzo(a)pirenem oraz związany z tym negatywny wpływ na środowisko naturalne i zdrowie mieszkańców. Jest to spowodowane przede wszystkim występowaniem na dużą skalę zjawiska tzw. niskiej emisji oraz nieprawidłowej izolacji budynków. Celem projektu jest ograniczenie zjawiska niskiej emisji wymianę indywidualnych źródeł ciepła wraz z instalacją rozwiązań OZE na budynkach mieszkalnych w Gminy Psary.		
Grupa odbiorców: Mieszkańcy gminy, w tym obszaru rewitalizacji.		
Wskaźniki produktu	Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii (szt.)	Wartość docelowa zostanie określona na etapie późniejszym
Wskaźniki rezultatu	Stopień redukcji PM10 (t/rok)	Wartość docelowa zostanie określona na etapie późniejszym
CEL rewitalizacji: II		
Szacunkowy koszt realizacji Kwota całkowita: 2.142.978.56 zł		

A08	Program Ograniczania Niskiej Emisji na terenie Gminy Psary	
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Psary	
Lokalizacja projektu	Gmina Psary (ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji)	
Przewidywany okres realizacji projektu:	III.2016 – IV.2020	
Cel projektu: Celem projektu jest ochrona środowiska poprzez termomodernizację budynkach mieszkalnych jednorodzinnych		
Zakres działań: Projekt stanowi odpowiedź na istniejące problemy związane z zanieczyszczeniem powietrza w regionie. Problemem głównym, uzasadniającym potrzebę realizacji niniejszego przedsięwzięcia jest wysokie zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym i benzo(a)pirenem oraz związany z tym negatywny wpływ na środowisko naturalne i zdrowie mieszkańców. Jest to spowodowane przede wszystkim występowaniem na dużą skalę zjawiska tzw. niskiej emisji oraz nieprawidłowej izolacji budynków. Zakres działań obejmuje wdrożenie Programu Ograniczenia Niskiej Emisji.		
Grupa odbiorców: Mieszkańcy gminy, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji		
Wskaźniki produktu	Stopień redukcji PM10 (t/rok)	Wartość docelowa zostanie określona na etapie późniejszym
Wskaźniki rezultatu	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach (kWh/rok)	Wartość docelowa zostanie określona na etapie późniejszym
CEL rewitalizacji: II		
Szacunkowy koszt realizacji Kwota całkowita: 5.000.000,00 zł		

A09	Instalacja systemów fotowoltaicznych dla budynków użyteczności publicznej w Gminie Psary	
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Psary	
Lokalizacja projektu	Gmina Psary (ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji)	
Przewidywany okres realizacji projektu:	I.2017 – IV. 2018	
Cel projektu: Głównym celem, do którego osiągnięcia zmierza realizacja przedmiotowego przedsięwzięcia jest poprawa efektywności energetycznej regionu poprzez zastosowanie systemu energii odnawialnej.		
Zakres działań: Przedmiotem projektu jest wykonanie instalacji fotowoltaicznych przeznaczonych do produkcji energii elektrycznej zapewniających maksymalną możliwą wydajność dostosowaną do potrzeb danego obiektu, dla budynków użyteczności publicznej stanowiących własność Gminy Psary. W skład zadania wchodzi między innymi zakup i montaż kompletnych instalacji fotowoltaicznych (obejmujących elementy składowe: panele fotowoltaiczne polikrystaliczne (panele PV), inwertery, rozdzielnicę elektryczną, połączenia elektryczne i komunikacyjne). Zapewniony będzie również system monitorowania instalacji PV. Realizacja projektu ma na celu poprawę efektywności energetycznej regionu poprzez zastosowanie systemu energii odnawialnej. Realizacja przedmiotowego przedsięwzięcia ze względu na zastosowanie systemu przetwarzającego energię promieniowania słonecznego na energię elektryczną, pozwoli na zwiększenie udziału energii odnawialnej w bilansie energetycznym regionu, a dalej kraju.		
Grupa odbiorców: Mieszkańcy gminy, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji		
Wskaźniki produktu	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych	0,1308 MW
	Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	9 szt.
	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (tony ekwiwalentu CO ₂ /rok	51,684256
Wskaźniki rezultatu	Stopień redukcji PM 10 (t/rok)	0,005475
	Produkcja energii elektrycznej z nowo wybudowanych instalacji/nowych mocy wytwórczych wykorzystujących OZE	62,1205 MWhe/rok
CEL rewitalizacji: II		
Szacunkowy koszt realizacji Kwota całkowita: 1.000.000,00 zł		

A10	Termomodernizacja budynku byłej szkoły w Gołąsży Górnej	
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Psary	
Lokalizacja projektu	Gołąsza Góra	
Przewidywany okres realizacji projektu:	I.2017 – IV. 2018	
Cel projektu: Głównym celem, do którego osiągnięcia zmierza realizacja przedmiotowego przedsięwzięcia jest redukcja zapotrzebowania na energię finalną budynku użyteczności publicznej poprzez kompleksowe działania na rzecz poprawy efektywności energetycznej.		
Zakres działań: Projekt obejmuje kompleksową termomodernizację budynku użyteczności publicznej, w której zakres wchodzi wymiana okien i drzwi zewnętrznych, modernizacja przegród zewnętrznych oraz przebudowa systemów grzewczych. Projekt przyczyni się do rozwiązania problemu kluczowego, za jaki uznano niski poziom efektywności energetycznej oraz wysoką emisyjność i energochłonność budynków użyteczności publicznej. Kluczowe korzyści wynikające z realizacji projektu obejmują przede wszystkim zmniejszenia zapotrzebowania na energię ciepłą, co przełoży się na obniżenie kosztów utrzymania, a także znaczącą poprawę komfortu. Istotnym efektem będą korzyści środowiskowe uzyskane dzięki obniżonym poziomom emisji zanieczyszczeń.		
Grupa odbiorców: Mieszkańcy obszaru rewitalizacji		
Wskaźniki produktu	Obliczeniowa moc systemu grzewczego	ograniczenie o 41,01kW (46,32%)
	Roczne zapotrzebowanie na ciepło do ogrzewania	ograniczenie o 1348,13GJ/rok (87,57%)
	Zużycie energii na przygotowanie cwu	ograniczenie o 39,87 GJ/rok (59,69%)
Wskaźniki rezultatu	Roczne zmniejszenie zapotrzebowania na energię	redukcja o 87,01%
CEL rewitalizacji: II		
Szacunkowy koszt realizacji Kwota całkowita: 1.000.000,00 zł		

A11	Edukacja ekologiczna	
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Psary	
Lokalizacja projektu	Gmina Psary (ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji)	
Przewidywany okres realizacji projektu:	I.2018 – IV.2023	
Cel projektu: Celem projektu jest podniesienie poziomu świadomości ekologicznej i kształtowanie postaw ekologicznych mieszkańców poprzez promowanie zasad zrównoważonego rozwoju: 1) Upowszechnianie wiedzy z zakresu ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju; 2) Kształtowanie zachowań prośrodowiskowych ogółu społeczeństwa, w tym dzieci i młodzieży; 3) Aktywizacja społeczna – budowanie społeczeństwa obywatelskiego w obszarze ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju. 4) Promowanie technik i nowych rozwiązań proekologicznych, w tym wykorzystujących odnawialne źródła energii.		
Zakres działań: Projekt zakłada przeprowadzenie szerokiej akcji o charakterze informacyjnym i edukacyjnym przyczyniającej się do podniesienia wiedzy, świadomości i poziomu aktywności mieszkańców w zakresie potrzeby i sposobów likwidacji źródeł niskiej emisji. Projekt ma za zadanie kształtowanie postaw proekologicznych w zakresie budownictwa ekologicznego i wykorzystania energii z odnawialnych źródeł poprzez zorganizowanie warsztatów dla mieszkańców pn. "Nowoczesne rozwiązania proekologiczne", publikacja wydawnictw; przygotowanie informatorów drukowanych oraz on-line, zorganizowanie konferencji ekologicznej, przygotowanie i zorganizowanie gier, zabaw oraz zajęć plastycznych o tematyce ekologicznej, warsztaty ekologiczne.		
Grupa odbiorców: Mieszkańcy Gminy Psary (priorytetowo z miejscowości wskazanych jako obszar rewitalizacji)		
Wskaźniki produktu	1. Liczba publikacji (szt.) 2. Liczba wyprodukowanych filmów informacyjno-edukacyjnych (szt.) 3. Liczba zorganizowanych konkursów	1. 4000 2. 5 3. 3
Wskaźniki rezultatu	1. Liczba uczestników warsztatów (os.) 2. Liczba uczestników konferencji (osoby)	1. 100 2. 150
CEL rewitalizacji: I, II		
Szacunkowy koszt realizacji Kwota całkowita: 70.000,00 zł		

A12	Szkoła i Ja	
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Psary	
Lokalizacja projektu	Gmina Psary (miejscowości, w których zlokalizowane są szkoły podstawowe, do których uczęszczają dzieci z obszaru rewitalizacji)	
Przewidywany okres realizacji projektu:	III.2018 – IV.2020	
Cel projektu: Poprawa jakości kształcenia i oferty edukacyjnej w szkołach podstawowych, ukierunkowanej na rozwój zainteresowań i kompetencji kluczowych uczniów klas I-VI oraz łagodzenie ich trudności w nauce poprzez udział w dodatkowych zajęciach pozalekcyjnych w ramach programu "Szkoła i Ja" w trakcie roku szkolnego 2018/2019 i 2019/2020.		
Zakres działań: W okresie realizacji projektu tj. od 01.09.2018 do 30.06.2020 r odbędzie się 8216 godzin lekcyjnych tj. 45 minut. wykładów i zajęć. Rozwój indywidualnych zainteresowań, uzdolnień i kompetencji kluczowych u około 256 uczniów poprzez udział w pozalekcyjnych zajęciach rozwijających: z matematyki, z przyrody, w ramach bloku zajęć matematyczno-przyrodniczych, z robotyki, z informatyki, z języka angielskiego i z przyrody po angielsku, w trakcie dwóch lat szkolnych. Wyrównanie dysproporcji w osiągnięciach edukacyjnych 160 uczniów wykazujących trudności w nauce lub zagrożonych przedwczesnym wypadnięciem z systemu oświaty poprzez udział w zajęciach matematycznych i z języka angielskiego, o charakterze wyrównawczym, w trakcie 2 lat szkolnych. Wyrównanie szans edukacyjnych 80 uczniów z wadami wymowy oraz ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się tj. dysleksja, dysortografia i dysgrafia, w trakcie 2 lat szkolnych.		
Grupa odbiorców: Uczniowie szkół podstawowych z terenu Gminy Psary (priorytetowo z miejscowości Brzękowice Górne, Dąbie i Gołąsza Górna, Gołąsza Dolna).		
Wskaźniki produktu	Liczba przedsięwzięć podnoszących kompetencje uczniów (projekt)	1
Wskaźniki rezultatu	Liczba uczniów korzystających z pozalekcyjnych zajęć rozwijających (os.)	256
CEL rewitalizacji: I		
Szacunkowy koszt realizacji Kwota całkowita: 1.000.000,00 zł		

A13	Rozwińmy skrzydła	
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Psary	
Lokalizacja projektu	Psary (w miejscowości znajduje się jedyne w Gminie Gimnazjum, do którego uczęszczają uczniowie z obszaru rewitalizacji)	
Przewidywany okres realizacji projektu:	III.2018 – IV.2020	
Cel projektu: Celem głównym jest wzrost dostępu do wysokiej jakości kształcenia i oferty edukacyjnej szkoły ukierunkowanej na rozwój uzdolnień i kompetencji kluczowych uczniów ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi lub łagodzenie ich trudności w nauce. Cele szczegółowe: - rozwój indywidualnych zainteresowań uczniów poprzez udział w zajęciach rozwijających -Wyrównanie dysproporcji w osiągnięciach edukacyjnych uczniów wykazujących trudności w nauce lub zagrożonych wypadnięciem z systemu oświaty - wyrównanie szans edukacyjnych uczniów z wadami wymowy oraz ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się - wzmocnienie rozwoju osobistego, przedsiębiorczości, motywacji do dalszej nauki, świadomości własnych predyspozycji i możliwości zawodowych - przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu uczniów zagrożonych niedostosowaniem społecznym, z zaburzeniami w funkcjonowaniu emocjonalno–społecznym - zwiększenie aktywności oraz wzrost umiejętności uczniów w zakr.korzystania z nowoczesnych technik		
Zakres działań: Wsparcie zostanie skierowane do jedynej szkoły gimnazjalnej w gminie Psary, a także do uczniów tej szkoły, w klasach I-III (w wieku 13-16 lat) ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, którzy: - wymagają indywidualizacji w nauce i bezpośredniego wsparcia w celu pokonywania trudności w spełnieniu wymagań edukacyjnych, - wymagają wsparcia socjoterapeutycznego i zawodowznawczego ze względu na zagrożenie wykluczeniem społecznym, - są szczególnie uzdolnieni z ukierunkowaniem na rozwój ich indywidualnych zainteresowań i kompetencji kluczowych. W projekcie weźmie udział łącznie około 90 uczniów, w tym około 41 dziewcząt i około 49 chłopców, w trakcie roku szkolnego 2018/2019 i 2019/2020. Grupa docelowa to około 90 uczniów (uczeń może uczęszczać na więcej niż jedno zajęcia). Grupy docelowe: - uczniowie klas I-III, z trudnościami w nauce, w obszarze umiejętności matematycznych i w nauce języka angielskiego, łącznie około - uczniowie klas I-III, u których zdiagnozowano problemy logopedyczne lub dysleksję, dysgrafię lub dysortografię, - uczniowie niedostosowani społecznie objęci zajęciami socjoterapeutycznymi - uczniowie klas I-III, wykazujący szczególne uzdolnienia w zakresie nauk przyrodniczo - matematycznych, ICT, językowych, - uczniowie zagrożeni wykluczeniem społecznym w zakresie doradztwa zawodowego około 30 osób.		
Grupa odbiorców: Uczniowie w wieku 13-16 lat (priorytetowo z miejscowości Brzękowice Górne, Dąbie i Gołąsza Górna, Gołąsza Dolna).		
Wskaźniki produktu	Liczba przedsięwzięć podnoszących kompetencje uczniów (projekt)	1
Wskaźniki rezultatu	Liczba uczniów uczestniczących w projekcie (os.)	90
CEL rewitalizacji: I		

Szacunkowy koszt realizacji Kwota całkowita: 350.000,00 zł
--

A14	Aktywna integracja rodzin - wsparcie usług świadczonych przez Centrum Usług Społecznych przy remizie OSP w Strzyżowicach	
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Psary	
Lokalizacja projektu	Strzyżowice (w miejscowości zlokalizowane jest Centrum Usług Społecznych, które będzie operatorem przedsięwzięcia)	
Przewidywany okres realizacji projektu:	III.2017 – III.2019	
Cel projektu: Celem projektu jest aktywizacja osób zagrożonych zjawiskiem wykluczenia społecznego. Program będzie miał na celu wsparcie aktywizacyjno - rozwojowe dla rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym. We wdrożenie programu zaangażowany będzie Gminny Ośrodek Kultury, Ośrodek Pomocy Społecznej i inne lokalne organizacje społeczne działające na terenie Gminy Psary. Rzeczowa realizacja przedsięwzięcia nastąpi w Centrum Usług Społecznych w Strzyżowicach. Projekt skierowany jest do osób zagrożonych zjawiskiem wykluczenia społecznego na obszarze rewitalizacji. Potrzeba zorganizowania działań integrujących rodziny wynika ze słabnącej roli rodzin w społeczeństwie. Liczba małżeństw z dziećmi ciągle maleje. Rodzina godzi wymogi pracy i życia rodzinnego oraz ciągle dostosowuje się do otaczającej rzeczywistości. Są jednak rodziny z problemami, niewydolne wychowawczo, które bez wsparcia instytucji państwowych nie mogłyby funkcjonować. W 2012r. liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej wyniosła 54 rodzin, a w 2010r. 76 rodzin. Dlatego szczególnie jest ważne by zorganizować takie formy wsparcia dla rodzin by mogły zintegrować rodziny dobrze funkcjonujące z tymi mniej zaradnymi. Projekt ten jest szansą na takie osiągnięcia jak poprawę wizerunku rodziny, promowania wartości dziecka w rodzinie oraz wartości samej rodziny zakorzenionej w tradycjach kultury regionalnej. Celem projektu jest integracja rodzin poprzez innowacyjne działania wspierające, wzmacniające i promujące rodzinę.		
Zakres działań: Działania wspierające w ramach projektu będą wychodzić naprzeciw problemom społecznym takimi jak: - długotrwała i ciężka choroba, - bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, - bezrobocie, - niepełnosprawność. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu będzie polegać także na udzielaniu pomocy w postaci materialnej i niematerialnej osobom, które nie są w stanie pokonać różnych barier i problemów społecznych. Wsparcie to powinno polegać na realizacji różnego typu działań aktywizujących społecznie, a także działań integrujących osobę wykluczoną ze społeczności lokalnej i jej najbliższego otoczenia. Jednocześnie nacisk należy kłaść na obszary interwencji związane z zapewnieniem możliwości godzenia życia zawodowego i rodzinnego.		
Grupa odbiorców: Mieszkańcy obszaru rewitalizacji		
Wskaźniki produktu	2. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu (os.)	2. 30
Wskaźniki rezultatu	1. Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu (szt.) 2. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi w programie (os.)	1. 1 2. 30
CEL rewitalizacji: I		

Szacunkowy koszt realizacji Kwota całkowita: 319.941,81 zł
--

A15	Jestem aktywny	
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Psary Ośrodek Pomocy Społecznej Zakład Gospodarki Komunalnej	
Lokalizacja projektu	Dąbie	
Przewidywany okres realizacji projektu:	I.2017 – IV.2018	
Cel projektu: Celem projektu jest wzrost aktywności zawodowej i społecznej oraz zdolności do zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubóstwem z terenu obszaru rewitalizacji.		
Zakres działań: W ramach projektu planujemy realizację programu kompleksowej aktywizacji zawodowej mieszkańców, w oparciu o infrastrukturę techniczną zaplecza socjalno-garażowego ZGK w Dąbiu tj. warsztat szkolenia praktycznego i przygotowania zawodowego (m.in. obsługa instalacji OZE, sprzątanie terenów zewnętrznych, pielęgnacja terenów zielonych, obsługa obiektów użyteczności publicznej, obsługa fizyczna magazynów, działów logistyki, sortowanie segregacja materiałów itp.)		
Grupa odbiorców: Mieszkańcy Gminy Psary w szczególności osoby z terenu obszaru rewitalizacji ze szczególnym uwzględnieniem osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich otoczeniem.		
Wskaźniki produktu	Liczba programów kompleksowej aktywizacji zawodowej mieszkańców (program)	1
Wskaźniki rezultatu	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi w programie (osoby)	10
CEL rewitalizacji: I, III		
Szacunkowy koszt realizacji		
Kwota całkowita: 150.000,00 zł		

A16	Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego poprzez rozbudowę systemu monitoringu na terenie Gminy Psary tj. montażu systemu SSWiN oraz CCTV, a także radiowęzłów	
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Psary	
Lokalizacja projektu	Gmina Psary (ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji)	
Przewidywany okres realizacji projektu:	III.2016 – IV. 2016	
Cel projektu: Głównym celem, do którego osiągnięcia zmierza realizacja przedmiotowego przedsięwzięcia jest poprawa bezpieczeństwa publicznego w Psarach, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji		
Zakres działań: Kamery są skutecznym środkiem walki z przestępczością. Zainstalowane systemy SSWiN oraz CCTV wraz z radiowęzłem będą monitorowane w trybie 24 godzinnym przez Agencję Ochrony. Całość będzie zintegrowana/sprzężona w jeden system za pomocą którego można w łatwy sposób zarządzać z jednego miejsca. Poprzez zamontowany radiowęzeł będzie można wystosować komunikat upominający lub nastąpi interwencja z wyznaczonej firmy ochroniarskiej bądź policji. W przypadku wykrytych zagrożeń lub nieprawidłowości zostaną podjęte działania polegające na złapaniu oraz upomnieniu lub ukaraniu sprawców przestępstw. Do tego celu posłuży wyznaczona agencja ochrony wraz z policją.		
Grupa odbiorców: Mieszkańcy gminy, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji		
Wskaźniki produktu	Liczba zainstalowanych systemów SSWiN oraz CCTV wraz z radiowęzłem	1 szt.
Wskaźniki rezultatu	Zmniejszenie liczby zdarzeń i interwencji policyjnych	o 30%
CEL rewitalizacji: I		
Szacunkowy koszt realizacji Kwota całkowita: 130.000,00 zł		

A17	Klub aktywnego mieszkańca w budynku dawnej szkoły w Gołaszcy Górnej	
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Psary	
Lokalizacja projektu	Gmina Psary	
Przewidywany okres realizacji projektu:	I.2019 – XII.2019	
Cel projektu: Celem projektu jest aktywizacja społeczności lokalnej w gminie Psary poprzez działania edukacyjne, przedsięwzięcia integracyjne wzmacniające kompetencyjne społeczne mieszkańców. We wdrożenie programu zaangażowany będzie Gminny Ośrodek Kultury, Ośrodek Pomocy Społecznej i inne lokalne organizacje społeczne działające w zakresie szeroko rozumianych działań aktywizujących wzmacniających potencjał lokalnej społeczności. Grupę docelową stanowi społeczność lokalna, bez ograniczeń wiekowych, wykształcenia i statusu, w tym w szczególności osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz otoczenie tych osób w zakresie niezbędnym do wsparcia osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.		
Zakres działań: Działania podejmowane w ramach projektu będą miały na celu wdrożenie kompleksowego programu aktywizacyjnego poprzez realizację cyklu szkoleń, kursów, warsztatów, spotkań informacyjnych, prelekcji, wykładów i innych wydarzeń o charakterze kulturalnym. Projekt skierowany jest do osób zagrożonych zjawiskiem wykluczenia społecznego na terenie gminy Psary. Istnieje potrzeba społeczna zorganizowania miejsca edukacyjno-informacyjnego dla wszystkich mieszkańców gminy chcących dokonać pozytywnych zmian w swoim życiu, umożliwiając im wszechstronny rozwój zgodny z możliwościami i predyspozycjami. Celem projektu jest wzmocnienie potencjału lokalnej społeczności poprzez różne formy aktywizacji. Przedmiotem projektu jest wdrożenie różnych metod pracy ze społecznością lokalną m.in. poprzez kursy zawodowe, szkolenia, koła zainteresowań, konferencje i odczyty w trybie stacjonarnym lub w plenerze.		
Grupa odbiorców: Grupę docelową stanowi społeczność lokalna, bez ograniczeń wiekowych, wykształcenia i statusu, w tym w szczególności osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz otoczenie tych osób w zakresie niezbędnym do wsparcia osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.		
Wskaźniki produktu	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie (os.)	10.
Wskaźniki rezultatu	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu (os.)	10
CEL rewitalizacji: I		
Szacunkowy koszt realizacji Kwota całkowita: 122.000,00 zł		

A18	Bezpieczny senior – teleopieka jako nowoczesna forma opieki nad osobami w wieku poprodukcyjnym	
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Psary/ Ośrodek Pomocy Społecznej	
Lokalizacja projektu	Gmina Psary	
Przewidywany okres realizacji projektu:	I.2019 – XII.2019	
Cel projektu: Głównym celem projektu jest wsparcie instytucji świadczących usługi opiekuńcze oraz zdrowotne nad osobami przewlekłe chorymi, niesamodzielnymi oraz seniorami poprzez wykorzystanie nowoczesnych technologii informatycznych. Pośrednim efektem proponowanego działania będzie zapobieganie umieszczeniu osób dojrzałych w opiece instytucjonalnej. Cel ten zostanie zrealizowany poprzez stworzenie i koordynowanie systemu teleopieki dzięki stworzeniu Centrum Alarmowe będącego w stałym kontakcie z uczestnikami projektu, którzy wyposażeni zostaną w Opaski Życia z przyciskiem SOS, dzięki któremu docelowo poinformowana zostanie zaufana osoba opiekun/sąsiad, doraźnie pielęgniarka o pogorszeniu się stanu psychicznego/stanu zdrowia, który będzie mógł wesprzeć chorego a nawet udzielić pierwszej pomocy.		
Zakres działań: - Założenie i wyposażenie Centrum Alarmowego - wynajem/leasing urządzeń i oprogramowania. Centrum powstanie w rewitalizowanym budynku w Gołuszy Górnej, - Szkolenia pracowników Centrum Alarmowego, - Specjalistyczne szkolenia dla sąsiadów, członków rodzin i opiekunów, - Wyposażenie Uczestników i Uczestniczek w sprzęt medyczny i Rehabilitacyjny, - Indywidualne konsultacje Uczestników i Uczestniczek z zakresu diagnozy ich stanu zdrowia oraz potrzeb psychicznych i społecznych, - Indywidualne wsparcie coachingowe dla Uczestników/Uczestniczek projektu, - Funkcjonowanie Centrum Alarmowego, - Asystentura dla osób niesamodzielnej.		
Grupa odbiorców: Projekt zakłada w Gminie Psary objęcie teleopieką 30 osób, które zostaną zakwalifikowane do uczestnictwa w programie na podstawie poniższych kryteriów: 1. osoby powyżej 60 roku życia (obowiązkowe kryterium dla każdego uczestnika): - samotne, bezdzietne, skonfliktowane z rodziną, niepełnosprawne lub niesamodzielne, i/lub -zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym doświadczające wielokrotnego wykluczenia społecznego, rozumianego jako wykluczenie z powodu więcej niż jednej przesłanki, i/lub - osoby lub jej rodzina korzystająca z PO PŻ, pod warunkiem, że zakres wsparcia dla tych osób lub rodzin nie będzie powielał działań, które dane osoba lub rodzina otrzymała lub otrzymuje z PO PŻ w ramach działań towarzyszących, o których mowa w PO PŻ. - osoby niepełnosprawne. Uczestnikami projektu będą mieszkańcy z ternu całej gminy, ze szczególnym uwzględnieniem osób z terenu rewitalizowanego.		
Wskaźniki produktu	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie (os.)	30
Wskaźniki rezultatu	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie (os.)	30

CEL rewitalizacji: I
Szacunkowy koszt realizacji Kwota całkowita: 900.000,00 zł

B01	Wymiana wodociągu w miejscowości Brzękowice Górne, Dąbie i Gołąsza Górna	
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Psary Zakład Gospodarki Komunalnej w Psarach	
Lokalizacja projektu	Brzękowice Górne, Dąbie, Gołąsza Górna	
Przewidywany okres realizacji projektu:	I.2016 – IV.2018	
Cel projektu: Celem projektu jest zapewnienie mieszkańcom dostępu do wody pitnej o odpowiedniej jakości, poprzez przebudowę sieci wodociągowej.		
Zakres działań: Wymiana wodociągu ma na celu poprawę parametrów istniejącej sieci tj. zwiększenie ciśnienia poprzez zmianę średnic rurociągu na mniejsze (ze względu na znaczne oszczędności wody w ostatnich latach), zmniejszenie awaryjności i poprawę jakości wody poprzez zmianę materiału ze stali na PE. Realizacja inwestycji umożliwi ograniczenie ryzyka dostaw wody pitnej o nienależytej jakości, zapewni ograniczenie strat wody w sieci oraz ograniczenie nadmiernych przerw w dostawie wody pitnej do odbiorców na skutek dużej awaryjności systemu wodociągowego.		
Grupa odbiorców: Mieszkańcy miejscowości Brzękowice Górne, Dąbie i Gołąsza Górna		
Wskaźniki produktu	Długość przebudowanej sieci wodociągowej (mb)	Wartość docelowa zostanie określona w dokumentacji projektowej
Wskaźniki rezultatu	Liczba mieszkańców objętych projektem (os.)	Liczba przyłączy wodociągowych zostanie określona w dokumentacji
CEL rewitalizacji: II		
Szacunkowy koszt realizacji Kwota całkowita: 2.000.000,00 zł		

B02	Budowa chodników przy drogach gminnych i powiatowych	
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Psary	
Lokalizacja projektu	Obszar gminy ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji	
Przewidywany okres realizacji projektu:	I.2016 – IV.2018	
Cel projektu: Celem projektu jest zwiększenie bezpieczeństwa użytkowników dróg na terenie gminy poprzez budowę ciągów pieszych wzdłuż dróg o dużym natężeniu ruchu.		
Zakres działań: Budowa chodników wraz z odwodnieniem.		
Grupa odbiorców: Mieszkańcy, użytkownicy dróg		
Wskaźniki produktu	Długość przebudowanych odcinków dróg gminnych i powiatowych [mb]	Wartość docelowa zostanie określona w dokumentacji projektowej
Wskaźniki rezultatu	Liczba użytkowników powstałej infrastruktury (os.)	1358
CEL rewitalizacji: II		
Szacunkowy koszt realizacji Kwota całkowita: 1.000.000,00 zł		

B03	Przedłużenie ul. Kościelnej w Dąbiu	
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Psary	
Lokalizacja projektu	Dąbie	
Przewidywany okres realizacji projektu:	I.2016 – IV.2018	
Cel projektu: Celem projektu jest zwiększenie bezpieczeństwa użytkowników drogi w miejscowości Dąbie		
Zakres działań: W stanie obecnym przedmiotowy odcinek drogi posiada nawierzchnię żużlową bez poboczy. Odwodnienie powierzchniowe w teren przyległy do pasa drogowego. Główny ciąg ul. Kościelnej posiada nawierzchnię asfaltową z obustronnymi poboczami gruntowymi. Odwodnienie za pomocą rowów otwartych. Przewiduje się wykonanie nowej konstrukcji odcinka jak wyżej, nowa nawierzchnia z betonu asfaltowego. Przekrój uliczny. Odwodnienia wód powierzchniowo, odbiornikiem wód rowy wzdłuż ul. Kościelnej które wymagają odcinkami odtworzenia na odcinku zapewniającym spływ wód deszczowych wraz z niwelacją poboczy. W miarę potrzeby należy uwzględnić przebudowę przepustów pod istniejącymi zjazdami do posesji. Odcinek ul. Kościelnej z istniejącą nawierzchnią asfaltową przewiduje się odcinkowo wyremontować poprzez frezowanie i ułożenie nowej nawierzchni asfaltowej z krawężnikami.		
Grupa odbiorców: Mieszkańcy miejscowości Dąbie		
Wskaźniki produktu	Długość przebudowanej drogi (mb)	Wartość docelowa zostanie określona w dokumentacji projektowej
Wskaźniki rezultatu	Liczba użytkowników powstałej infrastruktury (os.)	683
CEL rewitalizacji: II		
Szacunkowy koszt realizacji Kwota całkowita: 500.000,00 zł		

B04	Zagospodarowanie otoczenia remizy OSP w Dąbiu	
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Psary	
Lokalizacja projektu	Dąbie	
Przewidywany okres realizacji projektu:	I.2016 – IV.2018	
Cel projektu: Celem projektu jest poprawa standardu otoczenia remizy OSP w Dąbiu z przeznaczeniem na potrzeby GOK, OSP i ZGK.		
Zakres działań: Zakres prac obejmie: <ul style="list-style-type: none">- montaż oświetlenia i monitoringu,- wykonanie opaski z kostki betonowej wokół budynku, wykonanie chodnika przy wejściu oraz podjazdu dla niepełnoprawnych,- montaż nowego szamba- wybrukowanie pod altaną oraz budowa altany,- montaż ławek i koszy- wyburzenie fragmentu starej wiaty (pomiędzy PSZOK a nowo wybudowanymi pomieszczeniami dla OSP) i budowa nowych magazynów na potrzeby GOK, OSP i ZGK wraz z zagospodarowaniem terenu przed „magazynem” (wybrukowanie, dojazd- ewentualnie przygotowana pow. do rozłożenia stołów itp.).		
Grupa odbiorców: Mieszkańcy miejscowości Dąbie, użytkownicy GOK, OSP, ZGK.		
Wskaźniki produktu	Powierzchnia zrewitalizowanej przestrzeni (km ²)	Wartość docelowa zostanie określona w dokumentacji projektowej
Wskaźniki rezultatu	Liczba użytkowników powstałej infrastruktury (os.)	683
CEL rewitalizacji: II		
Szacunkowy koszt realizacji Kwota całkowita: 500.000,00 zł		

B05	Budowa drogi w Brzękowicach Górnych	
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Psary	
Lokalizacja projektu	Brzękowice Górne	
Przewidywany okres realizacji projektu:	I.2016 – IV.2016	
Cel projektu: Celem projektu jest zapewnienie mieszkańcom Brzękowic Górnych dostępu do podstawowej infrastruktury technicznej o odpowiednim standardzie.		
Zakres działań: Zakres robót budowlanych zgodnie z projektem obejmuje w szczególności: <ul style="list-style-type: none">a. budowę drogi gminnej z obustronnymi poboczeniami, budowę mijanek, placu do zawracania „na trzy” oraz przebudowę drogi powiatowej,b. budowę oraz przebudowa zjazdów indywidualnych,c. budowę rowu odwadniającego,d. budowę zarzurowań rowu pod drogą oraz pod zjazdami,e. budowę ziemnego zbiornika chłonnego, wraz z ogrodzeniem uwzględnionym w przedmiarach robót,f. przebudowę sieci teletechnicznej kablowej,g. przebudowę przyłączy teletechnicznychh. zabezpieczenie istniejącej infrastruktury technicznej,i. budowa kanału technologicznego wzdłuż przebudowywanej drogi gminnej i studni kablowych Zakres inwestycji będzie obejmował również budowę ogrodzenia ziemnego zbiornika chłonnego, wykonanego z panela systemowego 3D o wysokości 1,8m i długości około 60mb na słupkach stalowych obetonowanych w gruncie oraz bramy wjazdowej dwuskrzydłowej 2x2,25 m w takim samym systemie.		
Grupa odbiorców: Mieszkańcy miejscowości Brzękowice Górne		
Wskaźniki produktu	Długość nowego odcinka drogi (mb)	415 m2
Wskaźniki rezultatu	Liczba użytkowników powstałej infrastruktury (os.)	200
CEL rewitalizacji: II		
Szacunkowy koszt realizacji Kwota całkowita: 580.000,00 zł		

B06	Budowa parkingu przy remizie w Gołąszy Górnej	
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Psary	
Lokalizacja projektu	Gołąsza Góra	
Przewidywany okres realizacji projektu:	I.2018 – IV.2018	
Cel projektu: Celem projektu jest poprawa dostępu do budynku remizy OSP w Gołąszy Górnej. Budynek remizy oprócz siedziby Ochotniczej Straży Pożarnej, pełni funkcję ośrodka kultury, publicznego punktu dostępu do Internetu.		
Zakres działań: Zakres robót budowlanych obejmuje budowę parkingu przy budynku remizy.		
Grupa odbiorców: Mieszkańcy Gołąszy Górnej		
Wskaźniki produktu	Powierzchnia zagospodarowanego terenu (km2)	Zostanie określona na późniejszym etapie (projekt w fazie koncepcyjnej)
Wskaźniki rezultatu	Liczba użytkowników powstałej infrastruktury (os.)	200
CEL rewitalizacji: II		
Szacunkowy koszt realizacji Kwota całkowita: 100.000,00 zł		

B07	Nasadzenia zieleni przy obiektach użyteczności publicznej	
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Psary	
Lokalizacja projektu	Obszar całej gminy, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji	
Przewidywany okres realizacji projektu:	I.2017 – IV.2018	
Cel projektu: Celem projektu jest poprawa estetyki i zagospodarowanie przestrzeni publicznych poprzez nasadzenie zieleni przy obiektach użyteczności publicznej na terenie gminy, w tym na obszarze rewitalizacji.		
Zakres działań: Nasadzenia zieleni przyczynią się do poprawy estetyki przestrzeni publicznych na terenie gminy. Zieleń oprócz funkcji estetycznych, będzie pełnić funkcję wygłuszającą i izolującą hałas generowany przez ruch drogowy.		
Grupa odbiorców: Mieszkańcy obszaru rewitalizacji.		
Wskaźniki produktu	Powierzchnia zagospodarowanego terenu (km2)	Zostanie określona w dokumentacji projektowej
Wskaźniki rezultatu	Liczba użytkowników powstałej infrastruktury (os.)	1358
CEL rewitalizacji: II		
Szacunkowy koszt realizacji Kwota całkowita: 100.000,00 zł		